

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIALIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20
korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. ker., Fő-utca 23.
Telefon 93-99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911.

Az érvényes és a szociális jog.

Írta: Ágoston Péter.

I. Az emberek nagy része ma már avval kérkedik, hogy ő is szociálista, hogy tudja, mi a szociális érzék és elméletben hajlandó igazságtalannak elfogadni saját megélhetésének alapjait is, mert azt tartja, hogy a műveltség és jó ízléshez tartozik a szegénynek igazat adni. Ezt az álláspontot annál szívesebben foglalják el, mert evvel felmentve érzik magukat azon kötelesség alól, hogy alamizsnát adjanak a sarki koldusnak s így álláspontjuknak jó kalmárok módjára mindjárt hasznát is látják. A szociális jelző iránti ronkszeny csak akkor párolog el, ha saját zsebükön kell tapasztalniok azt, hogy a szegény nem élhet meg a puszta rokonszenyből, ha azt hallják, hogy a szociális követelések azt jelentik, hogy a gazdasági és jogi rend átalakíttassék. Ez az átalakítás ugyanis azt jelenti, hogy a munkásosztály olyan előnyökhöz jusson, amelyekkel eddig nem rendelkezett.

Az a tudomány, amelynek feladata volna azokat a részleteket megállapítani, amelyek szerint az alsó osztályoknak a gazdaságtan tudománya által megállapított igényei kielégítést nyerjenek, még nem alakult ki. A jogtudománynak a szociális igazságtalanságokkal foglalkozó ága még nem alakult ki, bár alapelvei már meg vannak állapítva. Ennélfogva minden olyan intézmény megvalósításának, amelynek részletei a szociális jog által állapítandók meg, nagy akadályai vannak. Aggódva kell tehát minden olyan törvényhozási munkát néznünk, amely ez iránvélvek megállapítása előtt egyes intézmények szabályozásához nyúl. Aggódva nézzük eszerint azt a törekvést is, amely arra irányul, hogy a kollektív szerződések már most szabályoztassanak a törvényhozás által.

Ez aggodalomra az a körülmény ad okot, hogy az 1914-ben tartandó magyar jogászgyűlés magánjogi szakosztálya a tárgyalandó kérdések egyike gyanánt azt vette fel tárgysorozatába, hogy szabályoztassék-e a kollektív-szerződés. Azt hisszük, hogy e kérdés törvényi szabályozásának több akadály közt egyike a legnagyobbaknak az, hogy a mai jog szelleme olyan távol áll a szociális jogtól, hogy félni kell attól, hogy ha a törvénybe sikerül is megfelelő rendelkezéseket felvenni, a gyakorlatba nem fog sikerülni azokat átültetni. Ezt az aggodalmat indokolja a szociális jog alapelveinek ismeretlen volta.

A ma érvényes jog központjában az egyes ember áll, míg a szociális jog központja a társadalom valamely osztálya, de főleg a munkás-osztály.

A különbségnek tulajdonképpeni oka pedig az, hogy a mai joggal szemben a szociális jog az embert tekinti az élet legnagyobb értékének és így legnagyobb mértékben védendőnek. Miután a társadalom gyengébb elemeinek mindene a saját én-jük s miután ezt csak úgy tudják kellően megvédeni, ha összeállanak, ennél fogva a szociális jog mindig mint egy csoport igénye jelentkezik. Ezért aztán sokszor úgy tűnik fel a szociális jog, mintha az egyes ember joga ebbe nem tartoznék.

A szociális jog azonban nemcsak munkásjog, hanem minden olyan jog, amely az emberek egy csoportjának, vagy osztályának érdekét szolgálja. Ha e kérdést az elmélet szempontjából nézzük, akkor a mai magánjogot individuális, a szociális jogot osztály-, vagy társasjognak lehet nevezni.

A mai magánjognak az a hibája, hogy a társadalom tagozatainak létezéséről nem vesz tudomást. A magánjog az egyes emberre van építve és az egyes ember szükségleteinek kielégítésére szolgál. Ezt a szellemét a gazdasági viszonyoknak olyan állapotából vette, amikor minden egyes ember, minden eggyessel állott szemben. Ez az állapot a gazdasági életben akkor is fennmaradt, amikor más viszonyok a rendiséget vitték bele a közjogokba. A magánjog egy klasszikus típusa a római jog az individualizmust megerősítette és a ma érvényes magánjogokba átültette.

Úgy látszik, hogy a polgár felfogása és világnézete a történelem legrégebbi korában már ugyanaz, mint ma. A polgár mindig individualista. Mindig az egyént látja a világ központjában, mindig arra valónak tekinti a jogot, hogy általa gazdasági céljait elérje. A gazdasági küzdelembe bátran beleveti magát és mint gazdaságilag erős, nem fél soha, hogy a korlátlan verseny kárára lehet. Viszont azonban a gazdaságilag gyenge osztályokra nézve a korlátlanul szabad verseny csak arra való, hogy őket könnyebben ki lehessen zsákmányolni. Ezért, mielőtt a közjogi felszabadítás után a munkás tömegek megszorodnak és értelmiségük emelkedik, megkezdik a küzdelmet a polgári osztályra nézve előnyös jogrendszer ellen.

E küzdelem külsőleg a tömegek jogáért folyik, mert a küzdelem céljaira tömegekbe kell összeállaniok a gyengéknek. Ezért aztán első sorban olyan jogokat követelnek, amelyeket tömegek gyakorolhatnak csupán. Ilyen jogok a politikai jogok, a koalíció szabadsága, a sztrájkjog, a munka alkotmánya iránti jog. De idetartoznak azok a jogok is, amelyeket csak az egyes gyakorolhat, de viszont csak a tömeg valósíthat meg, ilyen a munkások ellátása betegség, vagy rokkantság esetén.

A társadalom leggyengébb elemei azok, akik munkaerejüket kénytelenek áruba bocsátani azért, hogy megélhetésüket biztosítsák. Ezek száma folyton emelkedőben van. De a róluk való gondoskodás és arra az időre való biztosításuk, amikor már nem tudnak dolgozni, nem áll arányban hasznosságukkal. A jogrend nem gondoskodik róluk, csak kihasználja őket. Pedig az igazság azt követelné, hogy az a társadalom, amely kihasználja őket, gondoskodjék is róluk akkor, amikor már nincs mit kisajtolni belőlük.

A szociális jog célja tehát röviden e két szóba foglalható: a gyenge védelme. E védelem hathatós voltát biztosítani a szociális jog és a tömegek dolga. A tudományos feladatot vállalóknak azokat a réseket kell felderíteni, amelyeken némi előnyt ki lehet csikarni, a tömegeknek nyíltan kell új jogért küzdeni. Csakhogy a gyenge védelmét másképp fogja fel az, aki szociális jogi alapon áll. Az első csak gyenge egyéneket ismer, a második gyenge osztályokat.

A szociális jog alapgondolata a szervezkedés. Az egyik oldalon van a kartell, a másikon a kollektív szerződés. Tudjuk, hogy az individuális jog alapján álló gyakorlat a kartellszerződéseket nagyon soká érvényteleneknek tekintette, s tudjuk, hogy milyen nehezen talált befogadást a kollektív szerződés a jogrendszerbe. Azonban az a védelem, amelyben a jog ma is részesíti a kollektív szerződést, nagyon kevés, a mert kollektív szerződés

előfeltétele a szervezkedés, már pedig ma is a szervezetlenek részesülnek védelemben a szervezettek felett.

II. Felmerül már most az a kérdés, hogy külön jog-e a szociális jog, avagy csak új alapgondolata-e a jognak. Most, amikor a kialakulás első stádiumában vagyunk, bizonyos, hogy sokszor úgy tűnhetik fel, mintha a szociális jog egy különálló jog volna, amely a régi mellett keres érvényesülést. Kétségtelen azonban, hogy nem lehet külön jog, hanem új irányt adó alapgondolat. A magánjog az individuális gazdasági viszonyok közepette nőtt elvek alapján fejlődött. Ezek a gazdasági viszonyok ma tűnő félben vannak és követelőleg lép előtérbe az a követelés, amely új elvek érvényesülését tartja szükségesnek, hogy a jog és az élet közötti összhang meglegyen.

Minden fejlődésnek vannak azonban fokozatai. Tisztában kell lennünk avval, hogy a szociális gondolat nem vihető bele a jog egész anyagába egyszerre és a bíróságok gondolkozása nem alakítható át egyik napról a másikra. Ezért először ott fog a szociális gondolat érvényesülni, ahol a tömegek ezt legjobban követelik. Miután már most ezekre a jogviszonyokra nézve is csak akkor érvényesülhet teljesen a szociális gondolat, ha a végrehajtás olyan közegek kezében van, amelyek ettől a gondolattól vannak áthatva és nem olyanokéban, amelyeknek szabályszerint az individuális jog szerint kell eljárniok, ezért a szociális jog szerint eldöntendő ügyek elbírálására külön bíróságokat kell szervezni.

A szociális jog ma egyik része a szociálpolitikának, már pedig elfogadott tétel, hogy azok a szociálpolitikai intézmények működnek a legmegfelelőbbben, amelyeket önkormányzati szervek vezetnek. Az államnak csak annyira szabad ezekbe beleavatkozni, amennyire ezt a közösség érdeke megkívánja. Így van ez ott is, ahol ítélni kell szociális jogi kérdésekben. Lehetetlenség az, hogy az ítélező egyszer individuális, máskor szociális alapon döntsön el egy kérdést.

III. A szociális jog új jogintézményeket is teremtett. Ezek között legnagyobb jelentőségű a magánjog szempontjából a kollektívszerződés. Nézzük meg ennek keletkezését és vizsgáljuk, hogy ez a szerződés a régi szerződési formák közé miképpen illeszthető.

A munkások elégedetlenkednek és összehívnak egy népgyűlést. A népgyűlésre bárki elmehet és ha szavazásra tesznek fel egy kérdést, szavazhat is. Ha a munkások azért hívnak össze egy gyűlést, hogy ott megállapítsák, hogy a munkáltatóval szemben bizonyos követeléseket fognak érvényesíteni, akkor elgondolhatjuk azt az esetet, hogy a munkáltató a maga embereivel az elégedetlenkedőket leszavaztatja. Ez azonban nem történik meg soha. Mindenki, még az ellenfél is respektálja az összehívók célját és, aki nem tartozik oda, az nem is avatkozik a dologba, még ha netán elmenne is. Mármost az ilyen gyűlés határozatot hoz, ezt közlik a munkáltatóval, aki vagy elfogadja, vagy módosításokat ajánlva tárgyalásra hívja a munkásokat. A munkások vezetői megjelennek, sokszor nem a szakszervezet vezetői, mert ilyen talán még nincs is és letárgyalják a kollektívszerződés dolgát a munkáltatóval, sokszor több munkáltatóval és végül a szerződést is aláírják anélkül, hogy valamikor erre is kifejezetten felhatalmazást nyertek volna, sőt hogy csak szó is lett volna arról, hogy ezt megtegyék.

Ez íme, a szociális jog egy alakulása, amelyet elismer munkás és munkáltató egyaránt, amelyet azonban a régi individuális jogrendszerbe nem lehet beleilleszteni. Itt a munkások mint osztály és nem mint egyesek állanak a munkáltatóval szemben, aki szintén nem egyesként, hanem a maga osztályának képviselőjében köti meg a kollektívszerződést.

Olyan az itt szereplők helyzete, mint a különböző államok egymás közötti szerződése esetén gyakran előfordul, amikor nem a nemzetközi jog

szerint illetékesek, hanem mások szerződnek a másik állam hasonlóan nem, vagy félig jogosult képviselőivel. Ez utóbbi eset a nemzetközi, az előbbi az osztályközi jogba tartozik. Ez egyúttal a legújabb jogi alakulás legnevezetesebb jelensége. Felszínre hozta, hogy nemcsak egyes emberek állanak szemben a jogi életben, hanem osztályok. De felszínre hozta azt is, hogy amikor egyesek állanak is szemben, azok is állhatnak vagy úgy, mint különböző osztály tagjai, vagy úgy, mint egy osztály tagjai.

Eddig csak azt látták a jogászok, hogy a magánjog római, német, francia stb. jellegű, most már azt is meg kell látni, hogy a magánjognak számos olyan szabálya van, amelyek a munkásosztályra sohasem nyernek alkalmazást, mert azok csak a vagyonososztályra vonatkoznak, vannak viszont olyanok, amelyek csak a munkásosztályra nyerhetnek alkalmazást. Ezek az utóbbiak viszont olyanok, amelyek a munkásosztály tagjait a munkáltatóktól függetlenül kötelezik, vagy jogosítják, és olyanok, amelyek a munkáltatókkal való viszonyukban kötelezik, vagy jogosítják. Ez utóbbiakat osztályközi szabályoknak neveztem.¹⁾

Ez az osztályköziség az, ami mindjobban kidomborodik a magánjogban, mert a munkásosztály már nem alamizsnáért könyörgő tömeg, hanem értékének és jelentőségének tudatára ébredt emberek összessége. A szociális jog legújabb iránya a multtal szemben nem a jótékonykodás jellegét magán viselő kegyesség, vagy kegyelmet adó felsőbbbségből folyik, hanem a munkásosztály követelte igazságosság érvényesülése, amelyre nézve szintén egészen új elveket alakít ki.

Az igazságosságnak ez az új gondolata hívta életre az üzemi alkotmányosságot, ez fejleszti tovább ezt a gondolatot és fogja biztosítani minden munkás részére azt a jogot, hogy a másik munkaviszonyába beavatkozzék és a mai üzemi alkotmányosságnál sokkal szélesebb alkotmányosságot fejlesszen ki, amely a munkásság általános alkotmányosságává lesz.

IV. A kollektív-szerződés első elismert alakulata az osztályközi jog új irányának. E szerződésben a munkás nem egyes szerződő félként áll szemben a munkáltatóval, hanem mint a munkásosztály tagja. Az individuális jog szerint a munkás elszigetelt egyén. Már most e két ellentétes felfogást összhangba kellene hozni abból a célból, hogy a kollektív-szerződés be legyen illeszthető a mai jogrendszerbe. Ezt a régi felfogás hívei nagyon egyszerűnek és természetesenek is találják. Pedig ez nagy tévedés, mert ha a kollektív-szerződést egyletek vezetői kötik is, ezek az egyletek nem olyan egyletek, mint a polgári osztály egyletei.

A munkásosztály gondolkozásmódja egészen más, mint a polgári osztályé. A munkásszervezetekben a demokratikus elv csodálatos összhangban van a harci szervezetben szükséges engedelmességgel. A munkásszervezeteket éppen ezért nem lehet a jogi személyekre vonatkozó általános szabályok szerint megítélni, sőt nem is szabad, mert célja első sorban gazdasági. A munkásszervezet sokkal szorosabb kapcsolat, mint az egyesületek, kaszinók, irodalmi körök, stb. Van bennük valami a gazdasági egyesületekből, amelyek működése a tagok megélhetését mozdítja elő; van bennük valami az önképző egyletekből, amelyek tagjaikat művelik; van valami a szövetkezetekből; van bennük valami a parancsoló vármegyéből.

Ennyi, sőt még több elemből összetett szervezet gondoskodik a munkásság érdekének védelméről. Az ilyen szervezet a polgári osztályban nem alakult volna ki soha, ezért olyan idegen a polgárok előtt ennek működése. Az elméleti és gyakorlati jogászok egyaránt idegenül állanak a munkásszervezetekkel szemben. A jogi személyek mai fogalmába a munkásszervezetek nem jól illeszthetők. Nemcsak a munkásegyleti közjog, hanem a magánjog is különbözik az általánosan érvényestől.

¹⁾ Ágoston: A magánjogosztály jellege és az osztályközi magánjog. (Szocializmus II. évf. 358. s köv. l.)

V. Ha már most a kollektív szerződésre visszatérve, végiggondoljuk azokat a felmerülhető kérdéseket, amelyek a mai jog szempontjából felvetendők, akkor be kell látnunk, hogy vagy a mai jogon kell erőszakot tennünk, vagy pedig a munkások jogát nem lehet kielégíteni.

Aki azokat a terveket ismeri, amelyeket a kollektív szerződések törvényi szabályozásával kapcsolatban mindenfelé felvetettek, az kell, hogy igazat adjon, amikor azt mondom, hogy a munkások szervezeteit nem úgy tekinti az érvényes jog, mint egy más jogi személyt. A ma érvényes jog szerint a szerződő fél a szerződésből kifolyólag kötelezve és jogosítva lesz. Amennyiben a kollektív szerződést érvényesként fogadja el a gyakorlat, kell, hogy ezt az elvet is fenntartsa. Meg is teszi. Világos, hogy akkor a kollektív-szerződés megszegése esetén kártérítési jogot is kell adni az ellenfélnek.

Ezt a jogot és a felperességnek minden fajtáját sokan elfogadják, de nem gondolják meg, hogy ez még is csak a munkásszervezetekre nézve lesz hátrányos, ellenben a munkáltatószervezetekre nézve nem. Ha pedig ezt a kérdést úgy tekintjük, hogy a munkásszervezet csak az alapszabályok szerint létrejött határozat esetén felelős, akkor az egész elvről nem érdemes beszélni, mert akkor e felelősséget mindig elkerülheti a munkásszervezet.

VI. A szervezkedés kérdése az egész kérdésnek leglényegesebb oldala. És éppen ezen a téren az ma a jogi helyzet, hogy semmiféle jogszabály sincs, amely a munkásoknak azt a szervezkedését megengedné.

Az ipartörvény 162. §-a azt mondja, hogy összebeszélések, amelyekkel a munkások azt célozzák, hogy a közös munkaszünetelés által a munkaadókat magasabb bér megadására kényszerítsék, általában tőlük jobb munkafeltételeket csikarjanak ki, úgyszintén mindazon egyezmények, amelyek által azoknak támogatása céloztatik, akik az érintett összebeszélések mellett megmaradnak, vagy azoknak károsítása, akik azokkal szakítanak, jogérvényessel nem bírnak.

A törvénynek e határozott tilalma dacára a munkásszervezetek egyenesen e célból keletkeznek. A szervezetek keletkezését a hatóságok nemcsak elnézik, hanem egyenesen megengedik. Nem azért engedik meg, mert az ipartörvénynek nem szívesen szereznek érvényt, hanem azért, mert lehetetlen meg nem engedni a munkások szervezkedését. A viszonyok alakulása olyan, hogy a hatóságok kénytelenek a törvény megszegését elősegíteni. Ezen nem lehet semmiféle törvényvel segíteni. Ez a szociális és individuális jog küzdelme és az előbbi diadalmas előnyomulása.

Minden átmeneti állapotban ilyen helyzetek állanak elő. Ezt a jogászok a régi elvek megmentése érdekében aztán úgy magyarázzák, hogy a régi elvek legyőzötése ne lássék. Ugyanezt teszik a kollektív-szerződés érdekében is az ipartörvény 162. §-ra nézve. Azt mondják, hogy ezt úgy kell felfogni, hogy miután a 162. § az ipari békét akarja biztosítani, a kollektív-szerződés szintén, tehát az az összebeszélés, amelylyel ily szerződés kötése céljából állanak össze, kell, hogy érvényes legyen. Vagy akként magyarázzák az érvényességét, hogy a munkások közötti ilyen összebeszélés csak akkor jön létre, amikor a kollektív-szerződéshez csatlakoznak.¹⁾

Olyanok ezek a magyarázatok, mint a római jogászoknak az a magyarázata, hogy a római jog mindig fenntartotta azt az elvet, amely szerint a végrendelet az örökösödés legfőbb forrása. Pedig a leszármazóknak a végrendelet ellenére is adott örökjogot. Ilyenkor egyszerűen kijelentették, hogy az örökhagyó, aki törvényes lemenőit örökösödési joguktól megfosztja, örült.

A szociális jog érvényesülésének első jelenségeit is ilyen magyarázatok segítségével magyarázzák meg azok, akik minden áron meg akarják óvni annak a látszatát, hogy a jog individuális. Sem szükség nincs ezekre

¹⁾ V. ö. Lotmar: Der Arbeitsvertrag (1902.) 770., 771. l.

a magyarázatokra, sem eredményt velük elérni nem lehet. A szociális jognak azonban nagyon sokat ártnak, mert a jog régi szellemét a gyakorlatban fenntartván, megakadályozzák ezzel azt, hogy a már elfogadott szabályok teljesen érvényesüljenek és hogy a már elfoglalt területeken egész terjedelmükben kiterjeszkedve, új szellemükkel termékenyítsék meg a gyakorlatot.

Módosító javaslatok a polgári törvénykönyv tervezetének a szolgálati szerződést tárgyzó fejezetéhez.

Írta: **Dr. Meszlény Artur**, egyetemi magántanár, kir. törvényszéki bíró.

1299. §. A szolgálati szerződéssel az egyik fél — a munkavállaló — másnak háztartásában, gazdaságában, vagy üzlete körében teljesítendő szolgálatokra, a másik fél — a munkaadó — a megállapított ellenérték — a munkabér — fizetésére kötelezi magát.

Oly szerződés, amelylyel valaki ellenérték fejében más-nemű szolgálatok teljesítésére kötelezi magát, csak akkor esik a szolgálati szerződés szabályai alá, ha a felek ily szándékkal kötötték. E szándékot vélelmezni kell, ha állandó alkalmazási viszony forog fenn.

I. Nem kívánok a szolgálati szerződés definíciójának nehéz kérdésébe belemélyedni; álláspontomat e kérdésben már ismételtelen kifejtettem. A T. a fogalom súlypontját arra helyezi, *hol* végzi a munkavállaló a munkát. Nem kell nagy dialektika annak a kimutatásához, hogy nem a munkateljesítés *helye* az irányadó. A kéményseprő, az ablaktisztító, a cséplőgépvállalkozó, az építővállalkozó másnak háztartásában, gazdaságában, üzletében dolgozik, de nem szolgálati szerződés alapján. De következetlen is a törvény, amikor a három alternatíva közül kétfőben a helyet, a harmadikban (»üzlete körében«) a gazdasági központot veszi irányadóul. Ha így szólna: »másnak háztartása, gazdasága vagy üzlete körében«, akkor legalább egységes volna az állásfoglalás. Így, ahogyan most van, inkább a *potiori* körülírással, mint fogalommeghatározással állunk szemben. Úgy látszik különben, hogy a T. is azt akarta kifejezni s csak a szövegezés nem sikerült jól; legalább erre vall az 1363. §. 2. bek., hol »háztartási, gazdasági és üzleti teendők« ellátásáról van szó, mint amelyek vállalása rendszerint nem megbízás, hanem nyilván szolgálati szerződés, s hol tehát nem a helyi momentum, hanem a munka minősége van kiemelve.

A definíció javított kiadása (»*másnak háztartása, gazdasága vagy üzlete körében*«) mindazáltal jobb, mint sok más, mert legalább nem prejudikál. Nem prejudikál az *ingyenesség* kérdésében, nem prejudikál a megbízástól való *elhatárolás* kérdésében, s nem prejudikál abban sem, hogy a munkának bizonyos *időn* át való vállalására helyezné a súlyt, mint az osztrák novellajavaslat, nehézséget okozván ezzel az akkordszerződés subsumptiója körül. Jobban domborítja ki ez a körülírás amannál a legfőbb gazdasági ismertetőjeleket is: a viszony *állandóbb jellegét*, a *munkaadó vezető és rendelkező jogát* és a munkavállaló személyes alárendelését a munkaadó *veszélyviselő* funkcióját. A jelzett korrektúrával a törvényhozás mai fokán a definíció ellen további észrevételem nincs.

II. Bármennyire is szem előtt tartom, hogy a T.-et lehetőleg a maga koncepciója és magatűzte határai szerint ítéljem meg s bármennyire mérséklem is ebből folyólag azokat az igényeket, amelyeket a polg. tkvvel

szemben támasztani kellene avégből, hogy a szolgálati szerződés szabályozása pl. a vétellel egyenlő részletességgel és gonddal történjék: mégis fájlnom kell két alapvető fontosságú intézmény teljes mellőzését: az *akkordszerződés* részletesebb szabályozásának és a *kollektív szerződés* alapelveinek a hiányát.

A) Ami az elsőt illeti: csupán az 1302. §. 2. bek. emlékezik meg arról, megfelelő bérelőleg követelhetésére jogosítván fel a munkavállalót; s noha a szolgálati szerződés definíciója, mint már érintettem, mellőzi az időmomentumot és így nyitva hagyja annak lehetőségét, hogy a díjazás darabszámra, vagy általánýösszegben állapíttassék meg: mégis közelfekvő a veszély, hogy a törvényalkalmazó, nem találván speciális szabályt, a külsőleg rokonvonásokat feltűntető vállalkozási szerződés analógiájához fog nyulni s abba a tévedésbe fog esni, amely az elméletben is évekig uralkodó volt, hogy t. i. az akkordmunkás a maga teljesítményének a veszélyét úgy viseli, mint a vállalkozó. Pedig éppen amióta a szolgálati szerződés szocializálódásának folyamata előrehaladt és fokozatosan mind kényelmetlenebbé vált a munkaadóra, hódítottak tért a munka végeztetésének másféle rendszerei: az otthonmunka, a munka »kiadása«, az akkord. A munkavállaló oltalma nem komoly, ha módot adunk a munkaadónak, hogy ezt az oltalmat a munkaszervezet más rendszerének kikötésével megkerülje; az oltalom csak akkor hathatós, ha e rendszerek mindegyikéhez alkalmazkodik.

Az otthonmunka helyes szabályozásának elvei mégis még kiforratlanok, s azokra nézve az az ellenvetés is tehető, hogy szabályozása speciális törvénybe való; az akkord azonban oly általános formája a munkaszervezetnek és oly lényegesen befolyásolja éppen a T. bizonyos szabályait, hogy már azok tökélye szempontjából is szükséges az abba való bebocsátkozás. Jelesül szó van itt 1. a munkaadó ama kötelességéről, hogy az akkordmunkást kellő mennyiségű munkával lássa el (»munkára való jog«); 2. hogy a munkaadó által szolgáltatott nyersanyag, munkaeszközök, stb. mineműsége ne hátráltassa a megengedettnél nagyobb mértékben a kellő munkaeredmény elérhetését s hogy ehhez képest az anyaghány, vagy más, a munkaadó részén, vagy érdekkörében beálló körülmény folytán elromlott készítmény a bér megállapításánál a munkavállaló javára számításba vétesék; 3. hogy a munkaadó köteles legyen a végzett munkát nyomban megvizsgálni, s amennyiben az ellen nyomban kifogást nem tesz, utólagos hiányok a munkavállaló terhére korlátlanul érvényesíthetők ne legyenek; 4. hogy a hiányok érvényesítése csak rövid elévülési időn belül engedtessek meg.

Nem bocsátkozhatom itt e posztulátumok részletes taglalásába; a szükséges tájékozódás az irodalom útján amúgyis könnyen megszerezhető, s a felállított követelés mind olyan, mely a munkásság sokkal messzebbmenő igényeivel szemben a polgári társadalom részéről is jogosultnak ismertetett el; miértis csak egyes rövid megjegyzésekre szorítkozom.

ad 1. A munkaadó üzemének pangása nem döntheti nyomorba a munkavállalót, aki ennek dacára kénytelen a munkaadó rendelkezésére állani. Csak ha a helyzet olyan, hogy a munkavállaló akadálytalanul kaphat más munkát, számíthatja be a munkaadó azt, amit a munkás a felszabdult idő alatt keresett, vagy kereshetett volna. Ezért az 1308. §. 2. bek. analógiája alkalmazandó.

ad 2. Régi panasz az akkordnál, hogy a feldolgozandó anyag, a munkaeszközök stb. oly silány minőségben állnak rendelkezésre, hogy a munkás aránytalanul kevesebbet keres, mintha időbérre dolgozna. Ha e körülményeket a munkás a szerződés megkötésekor ismerte, akkor még a *volenti non fit injuria* mögé bújhat a munkaadó; de ha a munkás a körülmények szerint ily hiányokra elkészülve nem lehetett, akkor a jóhiszeműség flagrns megsértése az ilyen alapon megállapított akkord, mely

ellen teljes joggal igényelhet oltalmat. Beállhatnak ily hátráltató körülmények más okokból is, melyek a munkaadó érdekkörében fekszenek; pl. a művezető oly házsártos, értelmetlen, tudatlan, hogy a munkát hátráltatja; több stádiumon keresztülmenő készítménynél a megelőző állomásnál valami okból megreked a munka, pl. az ott dolgozó munkás ügyetlen; a munkaadó helytelen utasítást ad, minélfogva a munka, vagy annak egy része kárba vész (v. ö. T. 1340. § is) stb. Minde körülmények a munkaadó veszélyviselésének körébe tartoznak s joggal nem háríthatók át a munkásra. Az ily okokból előálló munkakevesletnek úgy kell számot tenni, mintha azt a munkás elvégezte volna; az ezen felül esetleg beálló kárért pedig a munkásnak kártérítéshez kell jogot adni.

ad 3. Már az 1911-iki Orsz. Jogászgűlés kimondta (I. szakosztály 2. kérdés, a határozat c) pontja, Napló 406. l.), hogy »azzal a hatálylyal, melylyel a vállalkozó, az akkordban dolgozó alkalmazott is követelhessen az átadás alkalmával elfogadási nyilatkozatot.« További érvelés helyett utalok az egyik véleményező, dr. Pap Dezső mélyreható fejtegetéseire. Minthogy a T. a vállalkozási szerződésnél e részben a vételre utal (1334. §.), a szolgálati szerződésnél is közvetlenül a vételre mehetünk vissza azzal, hogy az 1334. §. 3. és 4. bek. itt is alkalmazandók. A javasolt intézkedés *mellett* éppen a vétel szolgáltatja a legerősebb argumentum *a majori ad minus-t*: ha még a másik féllel semmi személyes nexusban nem álló s rendszerint vagyonnal bíró eladónak is megvan az a joga, hogy megfelelő rövid időn belül megtudja, helyesnek találja-e a teljesítést a másik, vagy nem, s hogy utóbbi esetben túlhosszú ideig ne legyen kitéve a hiányok miatti pereknek: annál inkább kell, hogy erre a munkásnak joga legyen, aki létfenntartására kénytelen elkölteni, amit nap-nap után keres, s kit éppen ezért anyagilag tönkre tehetnek olyan utólagos kifogások, melyekért napi keresményéből kell kártérítést fizetnie, vagy utólagos munkával a hiányt pótolnia.

ad 4. Ugyanezek az érvek szólnak a rövid elévülés mellett, melyet az Orsz. Jogászgűlés id. határozatába szintén felvett. Ha a vevő kifogásolási joga hat hó alatt elévül, legalább is ilyen rövid elévülésre van igénye az akkordmunkásnak is, azokkal a módosításokkal, melyeket a vállalkozási szerződés tekintetében az 1334. §. felállít. Ez a megoldás az akkordmunkás különleges helyzetét még nem is veszi figyelembe; rosszabb helyzetbe pedig csak nem szabad őt hozni, mint aminőben volna, ha a munkát mint önálló vállalkozó vállalná s ezzel az egész vállalkozói nyereséget magának biztosítaná.

Megkísérlem ezek után posztulátumaimnak törvényszó alakjába öntését:

1302. a) §.

»Ha a munkabér a munkaeredmény szerint van meghatározva, a munkaadó köteles a munkavállalót legalább annyi munkával ellátni, amennyit a szokásos munkaidő alatt időbér mellett alkalmazott rendes munkavállaló végezne. A hiányért a munkaadó felelős; az 1308. §. 2. bekezdése megfelelően alkalmazandó.

A munkaadó a munkaeredmény szerint díjazott munkavállalónak felelős azért a kárért, mely abból ered, hogy a munkaeredmény a munkaadótól szolgáltatandó anyagnak vagy eszközöknek a rendesnél vagy kikötöttnél rosszabb minősége vagy más, a munkaadó személyében vagy érdekkörében beálló körülmény folytán csekélyebb, mint a minőt a munkavállaló elvárhatott. A munkabér megállapításánál az ily okból el nem készült, vagy hiányosan elkészült munkaeredmény úgy veendő számba, mintha hiánytalanul elkészült volna.

A munkavállaló az 1. bekezdés esetében köteles a munkaeredményt amint ez a körülmények szerint tőle elvárható, megvizsgálni és annak e

vagy el nem fogadása tárgyában nyilatkozni. Az 1152. §-nak, az 1334. §. 3. és 4. bekezdésének és az 1336. §-nak intézkedései megfelelően alkalmazandók.

A munkavállalónak a munkaeredmény hiányossága alapján támasztható követeléseire az 1166–1169. §-ok intézkedései megfelelően állanak.«

B) Ami a *kollektív szerződés* (»munkaszabály-szerződés«) kérdését illeti: a svájci új kötelmi jogi törvény megmutatta, mit lehet a polgári törvénykönyvbe belefoglalni anélkül, hogy részletekbe mennénk és kazuisztikába mélyednénk. Bele lehet foglalni az ily szerződés érvényességének az elismerését és bele lehet foglalni az ú. n. automatikus hatályt (»Unabdingbarkeit«), t. i. annak kimondását, hogy az egyéni munkaszerződéseknek a kollektív szerződéssel ellenkező intézkedései érvénytelenek és helyükbe a kollektív szerződés megfelelő szabványai lépnek. Szükséges pedig ez azért, mert a kollektív szerződés nem vonható egyik magánjogi szerződésfaj fogalma alá sem: az jelesül nem is egyszerű pactum de contrahendo, mert legfeljebb »pactum de non aliter contrahendo«. A kollektív szerződés a munkaszervezet szerződéses statutuma, szervezkedési forma, mely a kötelmi jognak mint túlnyomóan vagyonjognak számos szabályát magán meg nem tűri. Ezért kell annak alapelveit a polgári törvénykönyvbe felvenni, hacsak nagy általánosságban is, hogy a jövő fejlődés számára béklyókat ne teremtsünk.

A következő szöveget javasolom:

1326. a) §.

»Munkaadók vagy ilyenek testületei munkavállalókkal vagy ilyenek testületeivel a szolgálati szerződés kötelező tartalmát szerződés útján megállapíthatják (munkaszabály-szerződés). A szerződés érvényéhez annak írásba foglalása szükséges.

Az oly szolgálati szerződés, melyet munkaszabály-szerződés hatálya alatt álló felek kötnek, csak azokban az intézkedéseiben érvényes, amelyek a munkaszabály-szerződéssel nem ellenkeznek. A szolgálati szerződésnek a munkaszabály-szerződéssel ellenkező intézkedései helyébe a munkaszabály-szerződés megfelelő intézkedései lépnek.«

III. Nem szorul további indokolásra, hogy amennyiben elfogadásra talál a 885. §-nál tett az a javaslatom, hogy a nemvagyonni kárért járó elégtételhez való jogot az illető szerződésfajoknál külön szabályozzuk, akkor a vonatkozó tételt a szolgálati szerződésnél is, és pedig ehelyütt, kell kimondani:

»A munkaadó, aki az előző bekezdés értelmében kötelezettségeinek szándékosan vagy súlyos gondatlanságból elkövetett megsértése miatt kártérítésre van kötelezve, a 885. §-ban jelzett feltétel és módozatok mellett a károsult nemvagyonni kárért is elégtétellel tartozik.«

IV. *Oleum et operam perdiderim*, ha eddigi munkáim során nem bizonyítottam be, hogy a szolgálati szerződés ama részében, mely a munkavállalónak a munkaadó rendelkezése, vezetése alá rendelését, a munka szervezetét tárgyazza, a társadalmi szervezet jogának alkotórésze, a munkavállalónak a társadalmi együttműködésben elfoglalt személyes pozícióját, személyisége társadalmi érvényesülésének módját határozza meg. Ha tehát komolyan vesszük azt a szabályt, amelynek mint magától értendőnek kimondását ugyan fölöslegesnek tartom, de amelyet a T. 21. §-a kifejezetten és mintegy jogi tízparancsolatképp állít fel, hogy t. i. a jogképességről lemondani nem lehet: akkor a munkavállaló nem mondhat le azokról a jogairól, melyeket a törvény éppen a munkaszervezet személyi oldala tekintetében a munkavállaló jogképességének legelemibb oltalmára felállít. Csak a lemondási jogtól való megfosztásával biztosíthatjuk neki ezt

a jogképességét, mert csak így óvhatjuk meg őt attól, hogy a gazdasági kényszer hatása alatt a lemondást rá ne oktrojálják. Az 1316. §. azonban ezeknek a személyi jogoknak csak kis részét teszi a munkavállaló számára kényszerítővé s ezzel személyiségének kiegészítő részeivé: ilyenek e körön kívül még az 1304., 1305. és 1306. §-ok is (mindegyik mögött a munkásság évtizedes harcai és a pártoló állásfoglalásoknak egy egész irodalma áll); s e jogokban ugyanily imperatív módon részeltetni kell azt az állandó alkalmazottat is, akire az 1299. §. 2. bek. kiterjeszti a szolgálati szerződés szabályait.

E §-t tehát így kellene szövegezni:

»Az a munkavállaló, aki az 1299. §. 1. bekezdésében meghatározott szolgálatokra vállalt kötelezettséget, úgyszintén az, akire a szolgálati szerződés szabályai az 1299. §. 2. bekezdésének 2. mondata értelmében alkalmazandók, az 1304–1306., 1308–1315. §-okból folyó jogairól előre le nem mondhat, sem előzetesen oly megállapodásra nem léphet, mely e §-ok szabályaitól az ő hátrányára eltér.«

Munkásvédő-törvényhozás Európában 1912-ben.

Európa egyes országaiban 1912-ben számos oly törvényt alkottak és sok olyan rendeletet bocsátottak ki, amelyek vonatkozásban vannak a munkásvédelemmel. De — mint rendesen — ezúttal is meglehetősen szerény az eredmény igazán jelentőségteljes törvényalkotások tekintetében. A munkásvédelem terén a legtöbb újítás, amely 1912-ből származik, inkább csak mellékes természetű, amint ezt a következő adatok igazolják.

Ausztriában az 1912-ben kiadott szociálpolitikai törvények között időrendben első az örökbérletről szóló törvény. (26. April 1912. R.-G.-Bl. Nr. 86.) Ez a törvény rendkívül fontos, de hatása csak akkor lesz, ha a községek telkeiket a törvény intenciójának megfelelőleg építési szövetkezeteknek, vagy más közhasznú testületeknek adják majd bérbe. Eddig egyetlen község sem élt az e törvényadta jogával. Természetesen a nagyvárosoknak kellene példát mutatniok, nagy, több millió négyzetméternyi telkükkel, hogy e törvény ne maradjon írott malaszt, hanem gyakorlati értéke legyen. A másik törvény, amely szociálpolitikai szempontból szintén számbajöhet, szól a *balesetbiztosításról építő üzemekben*. (29. April 1912. R.-G.-Bl. Nr. 96.) E törvény kiterjeszti a balesetbiztosítást az ácsokra is akár az épületen, akár a telepen dolgoznak. A régi törvény szerint az ácsok, valamint a szobafestők, üvegesek, szerelők, asztalosok, lakatosok és bádigosok csak akkor voltak baleset esetére biztosítva, ha az épületen, vagy az építkezés telepén dolgoztak. Az építőüzemekben alkalmazott munkások tehát — érheti őket akárhány baleset — az ácsmunkások kivételével ezentúl sem esnek balesetbiztosítási kötelezettség alá. Hihetetlen és érthetetlen az a szűkkeblűség, amely ebben a törvényben megnyilatkozik. Hogy miért csak az ácsokat vonták a balesetbiztosítás körébe és miért zárták ki belőle továbbra is az építőiparral kapcsolatos többi mellékiparágat, erre, meggyőződésünk szerint nem volna képes felelni az osztrák képviselőház többségéhez tartozó képviselők 99 százaléka. Hiszen sok építőipari üzemnél oly kicsiny a balesetbiztosítási járulék, hogy alig érezték volna meg a balesetbiztosításnak az építőipar mellékiparágaira való kiterjesztését. A prágai balesetbiztosítópénztár jelentéséből tudjuk, hogy sok csehországi építőiparos *önként biztosítja* munkásait baleset esetére, hogy a balesetet szenvedő munkás ne legyen a nyomor áldozatává. A harmadik szociálpolitikai jelentőségű törvény (17. Mai 1912. R.-G.-Bl. Nr. 107) a *bányavállalatokban történő bérkifizetéseket szabályozza*. Eszerint a bányafelügyelők fizetése havon-

kint, a munkások bére pedig kéthetenként fizetendő. Ezelőtt havonként, vagy még ritkábban fizették a bányüzemek alkalmazottait. E törvény négy nappal kihirdetése után, szept. 17-én lépett életbe. Ezenkívül még néhány rendeletet bocsátottak ki munkásvédelmi cézzal. Ilyen az acetilén előállítására, felhasználására vonatkozó rendelet, amely megfelelően kiegészít egy régebbi (1905. évi) rendeletet, amely ennek a bizonyos körülmények között veszedelmes és azóta nagyobb mértékben használt világítógáznak a felhasználására vonatkozott. Egy másik, szept. 12-én kelt rendelet a vasárnapi munkaszünetet, a szept. 14-ki rendelet pedig a pihenési időt szabályozza a megszakítás nélkül működő (continuitiv) üzemekben.

Ausztriában mindössze ennyi az 1912. év szociálpolitikai termése. Ellenben az a törvény, amely megszüntette volna az ipartörvénynek az úgynevezett „szerződésszegést“ büntetendő cselekménynek kimondó elavult rendelkezését, megfeneklett az urakházában, úgyszintén az ipartörvény 74. §-ának módosítása, amely a kereskedelmi miniszternek megadta volna a jogot, hogy az egészségre ártalmas üzemekben a munkaidőt megfelelőleg megrövidítse. De megakadt az urakházában a tengerészek betegség- és balesetbiztosítása is. A munkakönyv pedig, amely minden intelligens munkás szegye és sérelme, még mindig nem szűnt meg. A szociálpolitikai bizottságban elhangzott kormánynyilatkozat után azonban remélni lehet, hogy az ez irányú küzdelmek az 1913. évben sikert fognak érni és a munkások nem lesznek kénytelenek a dolgozhatás szerencséjeért önértüket feláldozni.

Belgiumban május 5-én fogadtak el oly törvényt, amely megengedi, hogy az olyan elismert jellegű *rokkantségélyző szövetségeknek* és magán-egyesületeknek, amelyeknek legalább is 2.000 rokkantság esetére biztosított tagjuk van, az állam és más hatóságok hozzájárulást adhatnak; az állami hozzájárulás mindig az utolsó évben befizetett tagjárulékok 60 százaléka lehet. A május 11-én kelt törvényvel tágították azoknak a körét, akiknek az 1900. évi május 10-i törvény alapján az *aggkori járadékukhoz* évi 65 frank állami hozzájárulásra van igényük. A március 5-én kelt törvény módosította a *bányászok kötelező aggkori biztosítására* vonatkozó járulékfizetést; ezentúl minden munkás havonta 2'50 frankot köteles fizetni (eddig évente 18, vagy 24 frankot fizettek.) A május 15-én és június 4-én kelt rendeletek a *nők éjjeli munkájának* eltiltására vonatkozó kivételeket állapítják meg a műselyemgyártás és a főzelék- és gyümölcs-konzerv gyártása körül. Az augusztus 10-én kibocsátott rendelet a *fodrász üzemekben* munkásvédő szabályokról szól. Szeptember 6-án a szénbányászok mosdóhelyiségeiről és öltözőiről szóló rendeletet adták ki.

Dániában 1912. június 8-án a *sütődékekben és cukrászdákban* folytatott munkáról alkottak új törvényt, amely az 1906. évi április 6-iki törvény helyébe lép. Azelőtt a 12 évesnél fiatalabb gyermekek foglalkoztatása volt tilos. Most már kiterjed a tilalom valamennyi iskolaköteles gyermekre. A 18 évesnél ifjabb fiatalok napi munkaideje 10 óra (azelőtt 16 óra volt); de amely üzemben csak nappal dolgoznak, ott a munkaidő 10¹/₂ órára meghosszabbítható; viszont Kopenhága és Frederiksberg városában éjjeli munka esetén a munkaidő 9¹/₂ óránál nem lehet hosszabb. Az éjjeli munkaidőt, amely alatt 16 évesnél fiatalabb fiúk és 18 évesnél fiatalabb leányok nem foglalkoztathatók, este 8 és hajnali 4 óra közötti időre korlátozták (azelőtt este 6 órától hajnali 4 óráig terjedt az éjjeli munkaidő). A munkaszünetről szóló határozmányokat nem módosították lényegükben. Kopenhágában és Frederiksbergben 24 óra munkaszünetet kell tartani, a többi községben vagy ugyanilyen tartamú, vagy 16 órai vasárnapi munkaszünetben lehet megegyezni, de ha 16 órai a munkaszünet, akkor hét közben megfelelő pótszünetet kell adni. Azt a törvényszakaszt, amely a férfi és női munkásoknak külön-külön való foglalkoztatásáról szólott, az új tör-

vényben nem találjuk meg. A többi módosítás nem érdemel említést. Az április 1-én kelt törvény a *külföldi mezőgazdasági munkások* alkalmazásáról szóló rendeleteket módosította valamennyire.

Franciaországban az 1910. évi *aggkori biztosítási törvényt* az 1912. február 28-án kelt pénzügyi törvény lényegesen módosította. Az állami pótlék igényelhetésére megkívánt életkort és a teljes nyugdíj élvezéséhez megkívánt normális korhatárt 65 évről 60 évre szállították le, az állami pótlék összegét pedig 60 frankról felemelték 100 frankra. Azonkívül minden oly biztosított, aki legalább három gyermeket 16 éves koráig felnevelt, évente 10 frank kárpótlást kap. Nőknél egy-egy gyermek születése egy-egy járulékfizetési évnek számít. Alaposan módosították az azon személyekre vonatkozó határozmányokat, akik egymást követően a kötelező és az önkéntes biztosításhoz tartoztak. Az 1912. augusztus 13-iki dekrétum a *villamos üzemekre* vonatkozó óvórendszabályokat egészíti ki. Március 11-én bocsátottak ki oly rendeletet, amely megállapítja, hogy mi legyen azokban a kötszerszekrényekben, amelyek azokban az üzemekben kell, hogy legyenek, amely üzemekben a *lépfene-megbetegedés* veszélye forog fenn. Az augusztus 9-iki dekrétum arról szól, hogy a *nők éjjeli munkája* tilalmának megengedhető be nem tartását hogyan kell bejelenteni. Október 26-án adtak ki oly dekrétumot, amely nőknek és 18 évesnél fiatalabb férfiaknak *terheknek* targoncán való *szállításánál* leendő alkalmazását tilalmazza.

Görögországban 1912 február 6-án törvényt alkottak a *női- és a gyermekmunkáról* és az *ipari felügyeletről*. Tizenkét évesnél fiatalabb gyermekeket nem szabad a termelő-, a szállító- és a kereskedelmi iparban foglalkoztatni; 1917 május havától ez a tilalom kiterjed azokra a 12—14 éves gyermekekre is, akik a népiskolát nem végezték. A tilalom alól csak a saját gyermekeknek az iskolai szünidő alatt való foglalkoztatására van kivétel. A 14 évesnél fiatalabb gyermekek napi maximális munkaideje 6 óra, a 14—18 éves fiataloké és a nőké 10 óra, szombaton 8 óra. Az üzemi munka befejezése után otthoni munkával való foglalkoztatás tilos. A 16 évesnél ifjabb fiatalok munkásoknak és a nőknek vasárnap és ünnepnapon való foglalkoztatása a szállító-ipar kivételével tilos; bizonyos esetekben a vasárnapi munkaszünet helyett más napon lehet szünetet adni. Este 9 óra és reggel 5 óra között éjjeli munkára 18 évesnél ifjabb fiatalok munkásokat és munkásnőket nem szabad alkalmazni. Különleges határozmányok vonatkoznak a szezon-iparra, az utcai árúsításra, a nyilvános előadásokra stb. E törvénynek, valamint az összes egyéb munkásvédő törvényeknek végrehajtása a rendőrhatalomnak és egy újonnan létesített iparfelügyelőségnek a hatáskörébe tartozik. Az iparfelügyelők feladatait az augusztus 6-án kibocsátott rendelet tárgyalja. Július 15-én adtak ki rendeletet a fiatalok személyek munkakönyvéről szóló szabályokról. A február 6-án hozott törvény mindenfajta munkások *bérfizetéséről* tartalmaz rendelkezéseket. A béreket törvényes értékben havonta kétszer-háromszor, vagy szombatonként kell kifizetni, azonban nem a munka befejezése utáni időben. Az olyan üzemekben, amelyekben több, mint 200 munkás dolgozik, a bérfizetést külön rendelettel lehet szabályozni. A törvény megállapítja, hogy a bérből miféle levonásokat szabad eszközölni. A gyári, műhelyi stb. *munkások életének és egészségének megóvásáról* már 1911 december 2-án alkottak törvényt.

Magyarországon a június 28-án kelt rendelettel bizonyos korlátozásokkal megengedték a *selyemgubó-raktárakban a nők éjjeli munkáját*. Január 5-én oly rendeletet bocsátottak ki, amely szerint a nők éjjeli munkájáról szóló tilalom valamennyi *bánya- és kohóműben* 1912 január 1-étől érvénybe lépett. December 31-én kelt a *fehér foszfor* használatának a gyufagyártásnál való eltiltásáról alkotott törvény végrehajtási rendelete.

1912 február 24-én a mezőgazdasági munkások rokkant- és aggkori biztosításáról szóló törvényeket új törvénnyel egészítették ki.

Nagybritanniában március 29-én alkották meg a *szénbányákban* nappal foglalkoztatott munkások *minimális munkabérééről* szóló törvényt, amely egyelőre csak három évig érvényes. A minimális béreket a kerületi választmányok állapítják meg, amelyeknek tagjait az iparügyi minisztérium nevezi ki. A munkások és vállalkozók közös képviselőtestületeit is el lehet bérmegállapító hatóságokul ismerni. A bérmegállapító hatóságok feladata a bérek megállapításán kívül az is, hogy megfelelő munkateljesítményről és előre nem láthatott események miatt bekövetkezett időveszteségért kártérítésről szabályokat állapítsanak meg. A minimális bérek nem érvényesek agg- és rokkantmunkásokra, valamint oly munkásokra sem, akik igen kevés teljesítményre képesek.

Németországban a szövetségtanácsnak március 20-iki hirdetménye a nők és fiatalkorú férfimunkások *üreghutákban* való foglalkoztatásának korlátozására vonatkozó rendelkezések érvényességének tartamát egy évre meghosszabbította. A szövetségtanácsnak május 20-án kelt hirdetménye új rendelkezéseket állapított meg nőknek és 14–16 éves fiúknak *hengerlőművekben és hámorokban* való alkalmazásáról. Munkásnőket és 14 évesnél fiatalabb gyermekeket a szakadatlan tűzű művek közvetlen üzeménél tilos alkalmazni. 14–16 éves fiúk bizonyos feltételek mellett szeptember 30-áig alkalmazhatók; azontúl csak oly művek vehetik igénybe e feltételeket, amelyeknek a felsőbbfokú közigazgatási hatóság arra engedélyt ad. A december 30-án kibocsátott hirdetmény *az ónkohók és ónérc-pörköldék* üzemét korlátozza. A nőknek és 16 évnél fiatalabb fiúknak ezekben az üzemekben foglalkoztatása tilos, 16–18 éves fiatalkorú munkásokat csak bizonyos feltételek mellett szabad foglalkoztatni; már eddig foglalkoztatott munkásnők feltételesen 1919. végéig alkalmazhatók. Egyéb rendelkezések a munkahelyek és az üzemi berendezés minőségére vonatkoznak. A munkásokat a fölvetel alkalmával, valamint az alkalmaztatás folyamán legalább is havonta egyszer orvosilag meg kell vizsgálni; az oly munkásokat, akik betegek, időlegesen, vagy tartósan el lehet tiltani az ezen üzemekben való foglalkoztatástól. *Poroszországban a bányatörvény* novellája (amely június 3-án kelt) a bányatársládáknak az új biztosítási törvényben megszabott módosításait állapította meg. A június 12-én kelt porosz rendelet célja az ólom, higany, arzén és foszfor által okozott *ipari mérgezések* kiderítése. Augusztus 28-án bocsátottak ki oly rendeletet, amely az építkezésekre vonatkozó munkásvédelemről szóló szabályzatokat egészíti ki. A július 30-án kelt törvény a mezőgazdasági *baleseti szakszövetkezetek* elhatárolására és alakítására vonatkozik; e törvény az ugyanerre a tárgyra vonatkozó régebbi törvény helyére lép. *Hessenben* február 15-én bocsátottak ki rendeletet a *magas- és mélyépítések*nél betartandó munkásvédelemről és balesetelhárításról.

Olaszországban július 6-án alkottak oly törvényt, amelylyel a *15 éven aluli gyermekek* foglalkoztatására vonatkozó átmeneti intézkedések hatályát egy évre meghosszabbították. Május 28-án hoztak törvényt arról, hogy elfogadják azt a megegyezést, amelyet a kormány kilenc takarékpénztárral és hitelintézettel a *munkás balesetbiztosítás* nemzeti pénztárára vonatkozóan létesített. A július 6-án kelt dekrétum a munkásbiztosításról szóló nemzetközi megegyezés megkötésére vonatkozik.

Oroszországban július 6-án bocsátottak ki törvényeket a munkások *betegség- és balesetbiztosításáról*. E törvények európai Oroszországra és Kaukázusra érvényesek. A biztosítási kötelezettség gyárakban, bányákban, magánvasutaknál és közúti vaspályáknál, valamint a belvízi hajózásnál alkalmazott munkásokra terjed ki. A biztosítási kötelezettség alól kivételnek mindazok az üzemek, amelyek kevesebb, mint 30 munkással dolgoz-

nak és oly motorral hajtott üzemek, amelyek 20-nál kevesebb munkást foglalkoztatnak. Az oly távolfekvő üzemek is, amelyeknek 200-nál kevesebb a munkásuk, felmenthetők a biztosítási kötelezettség alól. A pénztárakat több vállalkozó közösen, vagy egyes vállalkozók létesítik a biztosító-bizottságok jóváhagyásával. A közgyűlésen a vállalkozóké az összes szavazatok kétharmada. A pénztár vezetőségének tagjait részben a közgyűlés választja, részben a vállalkozók nevezik ki; a kinevezett tagoknak egygyel kevesebbnek kell lenniök, mint amennyi a választott tagok száma. (Minthogy a közgyűlésen a többség a vállalkozóké, a vállalkozók úgy gazdálkodhatnak, amint nekik tetszik.) A járulékoknak, amelyek a bérnek megfelelően változnak, a munkások a három ötödrészt, a vállalkozók a két ötödrészt fizetik. (Ez a kiegyenlítő igazságosság!) A vállalkozók kötelesek a saját költségükön 13 héten át orvosi kezelést, vagy kórházi ápolást nyújtani. Betegsegélyt (táppénzt) 26 hétig kapnak a biztosítottak. Oly betegek táppénze, akiknek hozzájuk tartozói vannak, a napibér fele — kétharmada, hozzájuk tartozók nélkül való betegeké a napibér negyede — fele. Azonkívül a biztosítottaknak igényük van gyermekágyi segélyre és temetkezési segélyre is, amely egyenlő a napibér 20—30-szorosával. A balesetbiztosítást a vállalkozók területi szövetkezetei látják el. A biztosítás költségeit a vállalkozóknak maguknak kell fedezniök. A baleseti rokkantság 14-ik hetétől kezdve járadékot fizetnek, amely nem több mint a bér kétharmada; csak teljes tehetetlenség esetén emelik fel a járadékot a teljes átlagos bér összegéig. A baleseti sérült halála esetén a hátramaradottai temetkezési segélyt és járadékot kapnak, ami azonban összesen nem lehet több, mint a bér két harmadrésze és pedig az özvegy a bér egy harmadát kapja, árva gyermekek a bér egy negyedét és félárva egy hatodát kapják. Más rokonok járadéka szintén a bérnek egy hatodrésze. Rosszakaratúan okozott balesetek esetén kártalanítás nem jár. Mint állami biztosító szervezet Pétervár, Moszkva, Odessza és Varsó városában, úgyszintén minden kormányzóságban munkásbiztosító bizottságokat szerveznek. A bizottság tagjai: a kormányzó (vagy a városi rendőrkapitány, vagy a rendőrigazgató) mint elnök, továbbá 13 tag, ezek közt foglal helyet az iparfelügyelő és a legfelső egészségügyi hivatalnok, valamint a baleseti szövetkezetek és a betegsegélyző pénztárak 2—2 képviselője; oly területeken, amelyeken bányauzem van, egy bányamérnök is bevonandó. Ezekhez járulnak a munkások és a vállalkozók választott képviselői. A legfelső hatóság a 26 tagú munkásbiztosítási tanács, élén az iparügyi miniszterrel, mint elnökkel; a 26 tag közül 5—5 a munkások és a vállalkozók képviselője és 16 közhivatalnok. Az államvasutak szolgálatában állók balesetbiztosítását a július 11-én kelt külön törvény szabályozza.

Romániában 1912. január 25-én törvényt alkottak a kézművesség szervezetéről és a munkásbiztosításról. A törvény első része rendelkezéseket tartalmaz a tanonc- és munkaszerződésről, munkaidőről, berről, ipartestületekről és a munkaviszonyból eredő peres ügyek elintézéséről; a második rész a betegség-, baleset-, agkori és rokkantbiztosítást tárgyalja. A 11—15 éves gyermekek napi maximális munkaideje 8 óra, a 15—20 éves személyeké 10 óra, nőké 11 óra. Rendes munkaidőn túl külön munkaórákat lehet engedélyezni. 16 évesnél fiatalabb tanoncoknak és 17 évesnél fiatalabb tanulóleányoknak az éjjeli munka tilos. A 16 évesnél fiatalabb személyek munkadíját nem fizetik ki közvetlenül, hanem hozzájuk tartozóiknak. A betegség esetére való biztosítás ipari munkásokra és iparos mesterekre terjed ki. A heti járulék — a bérnek megfelelően — 5 és 60 bani (körülbelül ugyanannyi fillér) közt változik. A járulékot a biztosított tartozik fizetni. A biztosítottak ingyen gyógykezelésen és gyógyszeren kívül táppénzt kapnak, amely otthon ápoló családapa részére a bér 50%-át, kórházban ápoló családapa részére a bér 25%-át, otthon ápoló nőtlen személy részére a bér

35⁰/₀-át és kórházi ápolásban részesülő nőtlen személy részére a bér 10⁰/₀-át teszi ki. Gyermekegyi segély 6–9 hétre jár — ugyanolyan összegben, mint amennyi a táppénz. A temetkezési segély a napibérosztálynak megfelelően 60–100 lei (1 lei = 95 fillér a mi pénzünk szerint). A kötelező *aggkori és rokkantbiztosítás* az iparban, gyárakban, bányákban és kőfejtőkben foglalkoztatott munkásokra és mesterekre, úgyszintén az állami, kerületi és községi üzemekben foglalkoztatott valamennyi személyre kiterjed. A heti járulék 45 bani, amelynek egy-egy harmadát a munkás, a munkaadó és az állam fizeti. A 65 éves kor *előtt* bekövetkező rokkantság esetén a biztosított járadékot kap, amely 200 heti járulék befizetése esetén évente 150 leit tesz ki és minden további befizetett heti járulék után 10 banival emelkedik. Évi 150 lei aggkori járadékra a 65-ik életév betöltése után és legkevesebb 1.200 járulék-hét befizetése esetén van a biztosítottak igénye. Ha az aggkori járadékot élvező rokkanttá válik, járadékának megfelelő növelését kérheti. *Balesetbiztosítás* alá tartoznak oly ipari és gyári üzemek, amelyek motorikus erőt alkalmaznak, továbbá bányák, kőfejtők, építőmunkák, mezőgazdasági gépekkel üzemeltetett üzemek, az erdőgazdaság és valamennyi szállító és forgalmi üzem. A balesetbiztosítás terheit a vállalkozók viselik. A baleseti járadék a keresetképeség csökkenésének mérve szerint különböző és a bér kétharmadát teheti, teljes tehetetlenség esetén a bérrel egyenlő. Több, mint 5 lei napibér esetén az 5 leit meghaladó résznek csak egy harmadrészét számítják. A hátramaradottak járadéka nem lehet összesen több, mint a bér 60⁰/₀-a. A temetkezési segély 10 lei. A biztosításnak a magánüzemekben való megvalósítása egy vállalkozó-szövetkezet hatáskörébe tartozik; állami üzemek részére más intézet szolgál. Az *iparpártolásról* alkotott román törvény a vállalkozóknak adandó kedvezményt a munkásvédő rendszabályok betartásától teszi függővé.

Spanyolországban 1912. február 11-én oly törvényt alkottak, amely a nemzetközi megállapodáshoz képest a *nők ipari éjjeli munkáját* eltiltja. Általánosságban 1914. január 14-én lép ez a tilalom hatályba; azonban a textiliparban hajadonokat és gyermektelen özvegy nőket még 1920. január 14-éig szabad éjjel dolgoztatni. A február 27-én kelt törvény arra kötelezi a kereskedelmi (elárúsító) üzletek, irodák stb. tulajdonosait, hogy női alkalmazottaik részére *ülöhelyről* gondoskodjanak.

Svájcban február 4-én népszavazással 284.000 szavazattal 236.000 szavazat ellenében fogadták el a *beteg- és balesetbiztosításról* szóló törvényt. Ezenkívül csak *Tessin* kantonnak két törvénye érdemel említést. A január 15-én kelt törvény a szövetségi törvényhozás alatt nem álló ipari üzemekben, mint pl. a raktárakban, üzletekben és irodákban dolgozó *nők munkáját* szabályozza. A maximális munkaidő hétfőtől péntekig 11 óra, szombaton és ünnep előtt való napon 10 óra. Éjjeli munka este 9 órától reggel 6 óráig tilos, a megszakítatlan éjjeli pihenő idő kell, hogy legalább is 9 óra hosszant tartson. A heti munkaszüneti nap, ha lehetséges, vasárnap legyen. A másik törvény, amely január 15-én kelt, a *vasárnapi munkaszünetet* és a műszaki és adminisztratív irodák személyzetének *szabadságidejét* szabályozza.

Svédországban június 29-én alkottak új *munkásvédőtörvényt*, amely ipari üzemekre érvényes; a mezőgazdaságra a törvénynek csak a balesetbiztosításra vonatkozó rendelkezései érvényesek. 12 évesnél fiatalabb gyermekek foglalkoztatása tilos. 18 évesnél fiatalabb személyeket csak akkor szabad foglalkoztatni, ha a szükséges népiskolai képzettségük megvan és az iskolából való kilépésre engedélyt kaptak. Gyárszerű üzemekben a fiúk alkalmazhatóságának korhatára a 13. év betöltése, leányokénak a 14. év. A napi maximális munkaidő 13 évesnél fiatalabb személyeknél 6 óra, 13–14 éveseknél 8 óra és 14–18 éveseknél 10 óra. A 18 évesnél fiatalabb személyek éjjeli munkája rendszerint tilos. A gyárszerű üzemekben az összes

fiatalkorú munkásokat időközönként orvosilag meg kell vizsgáltatni. Nőknek föld alatt végzendő munkáknál való alkalmazása tilos. (A nők munkaidejét az 1909. évi törvény szabályozza.) A törvény ezenfelül az iparfelügyeletről, a munkások biztonsági megbízottairól stb. tartalmaz rendelkezéseket. A január 6-án kelt törvény az üzleti zárórát vasárnapokra terjeszti ki.

MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.

A munkásbiztosító pénztárak követeléseinek behajtása.

A napisajtó a munkásbiztosítás kérdését állandóan napirenden tartja. Újabban azonban már nem elégszik meg azzal, hogy általánosságban tegye pártállás szerint különböző kritika tárgyává a munkásbiztosítás rendszerét és főleg a jelenlegi adminisztrációt, hanem részletkérdéseket is megítélés körébe von. Olyan részletkérdéseket, amelyek azok behatóbb ismerete hiányában csak ferdén, tévesen ítéltetők meg.

Igy legutóbb egy délutáni lap azt panaszolja, hogy »a Budapesti Kerületi Munkásbiztosító Pénztár, az ország pénztárai közül a legnagyobb és leghatalmasabb, rendszeresen visszaél azzal a hatalommal, amelylyel őt a betegsegélyezési törvény felruházta és e visszaéléseit következetesen a munkaadók terhére és kárára követi el.« Ezen álláspont igazolására futólag megemlíti azt a szerinte jogosulatlan eljárást, amikor az 1907. évi XIX. t.-c. 46. §-ra hivatkozással terhelik meg a munkaadót elődje hátralékával, e kérdéssel azonban bővebben nem foglalkozik, csak egy rövid megjegyzéssel árulja el a tájékozottság hiányát.

»Határozott és le nem tagadható visszaélés azonban — a lap szerint — hogy a kerületi munkásbiztosító pénztár nemcsak a tagjárulékokat és tagsági igazolványi díjakat hajtja be közzadók módjára, hanem egyéb költségeket: táppénzt, orvosi, gyógyszer, kocsiköltséget, sőt szanatórium-költségét is, nemcsak önkényesen megállapítja a munkaadók terhére, hanem ezeket is közzadók módjára, hatósági végrehajtó segítségével hajtja be a munkaadókon.« Az említett lap szerint a kerületi pénztárnak csak ahhoz lenne joga, hogy az ilyen követeléseit az iparhatóság útján lefolytatandó per útján igyekezzék érvényesíteni a munkaadókkal szemben. Határozat, illetve ítélet nélkül sem kivetnie, sem behajtania a költségeket nem volna szabad.

Egyelőre figyelmen kívül hagyom a szóbanforgó kérdésnek törvény-magyarázati oldalát és az eddigi évek hosszú sorára terjedő gyakorlat vázolását és azt kívánom megállapítani, lehet-e szó visszaélésről. Mert ugy-e bár az a tény, hogy a munkásbiztosító pénztárak valamely törvényes rendelkezést talán a szó szerinti értelmétől eltérően alkalmaznak, még nem visszaélés? Visszaélésnek akkor nevezhetnők, ha a munkaadók megkárosítása lenne a célja.

A munkaadók, akiknek védelmére az ujság vállalkozott, nem a kötelezéseiket pontosan teljesítő munkaadók, hanem azok, akik bejelentési kötelezettségüket nem teljesítik, mert csak e munkaadóknál nyílik meg az 1907. évi XIX. t.-c. 12. §-a alapján a pénztárnak az a joga, hogy őket táppénzzel, orvosi, gyógyszer, esetleg kórházi ápolási költséggel megterhelje.

Am még a munkaadók most említett mulasztó csoportjánál is a megterhelés eszközöltetvén, a végrehajtás nem követi nyomon a megterhelést olyképen, hogy a munkaadóknak nincs módjuk észrevételeik megtételére. A munkaadó bármely kérdése, kifogása beható mérlegelés tárgyává tétetik és

amennyiben a pénztár a kifogás alapján nem látja indokoltnak a megterhelés törlését, az iparhatóság határozatát kéri ki. Ugyanezt teheti a munkaadó is. Míg e tárgyalások pénztár és munkaadó közt folynak, a behajtási eljárás szünetel — éppen így az iparhatóság felfüggesztheti és fel is függeszti az eljárást mindig, ha a munkaadó a megterhelés ellen kifogást emel, noha erre a pénztár saját hatáskörében tett felfüggesztő intézkedései alapján nincs szükség.

A lap által kívánt eljárás sokkal költegesebb, nehezkesebb, fáradságosabb a pénztárra, a munkaadókra és az iparhatóságra nézve. Azt jelenti ugyanis, hogy mindezen a törvény 12. §-a alapján történő megtérítések kérdései az iparhatóságok előtt döntsessenek el, holott az esetek túlnyomó többségében erre szükség nincs.

Igy fest ez a visszaélés a gyakorlatban, amihez még megemlítem, hogy a kórházi költségekkel való megterhelés mindig azután történik, amidőn a pénztárt már a közegészségügyi hatóság marasztalja a megállapított munkaviszony alapján a kórházi költségek megfizetésében.

Utalok még arra a nagyon lényeges körülményre, hogy minden esetben — midőn a vitás kérdést a pénztár a munkaadóval nem egyezségileg intézi el, — a költségek behajtását megelőzi a kihágási eljárás, melynek kétfokú jogorvoslata (utolsó fóruma a kereskedelemügyi miniszter) biztosítéka annak, hogy a munkaadók alaptalan zaklatásnak kitéve nincsenek. A behajtási eljárás pedig csak a kihágási ügyben hozott jogerős ítélet után veszi kezdetét.

Törvényileg a kérdés következőleg áll. Úgy az 1891 : XIV., mint az 1907. évi XIX. t.-c. expressis verbis csupán a járulékhátralékokat említi a közdók módjára való behajtásnál. Ámde az 1891 : XIV. t.-c. alapján kifejldött gyakorlat a behajtás e módját az összes pénztári követeléseknél alkalmazta és az 1907. évi XIX. t.-c. e gyakorlat ellen tilalmat nem állított fel. Az 1907. évi XIX. t.-c. alapján kifejldött gyakorlat is hasonló irányú volt, a gyakorlati követelményeknek is ez felel meg.

A vitás kérdések eldöntése is teljesen azonos a járulékhátralékoknál, mint a többi természetű követelésnél. Ez a körülmény is a kétféle behajtandók egységes behajtási módjára utal.

Meg kell tehát állapítanunk, hogy visszaélésről szó sem lehet, legfeljebb a törvénynek — bár hosszas gyakorlat által szentesített — kiterjesztő értelmezéséről. Az ennek helyébe javasolt megoldás pedig gyakorlatilag ha nem is keresztülvihetetlen, de mindenesetre hosszadalmas, költséges és a munkaadók zaklatásával jár. Ezt pedig senki sem akarhatja.

S. J.

A munkásbiztosítás készülő reformjáról a napilapok állandóan közölnek híreket. Illetékes helyen meggyözdöttünk, hogy e híreknek semmi alapja sincs. A kormány még nem döntött a reform kérdésében, nem is dönt mindaddig, míg az érdekeltség kívánságait és javaslatait meg nem hallgatja.

Alaptalan kombináció az a hír is, mintha az Állami Hivatal elnöki tisztére a kinevezés már megtörtént volna. A kormány az elnöki állás betöltése iránt még nem határozott.

Nem történt megállapodás még a tekintetben sem, hogy a tervezett reform a törvény gyökeres revíziója lesz-e, avagy csak némely rendelkezéseinek novelláris módosítása.

Az Országos Pénztár 1913. évi augusztus havi taglétszáma és betegforgalmi kimutatása szerint a betegség esetére biztosított tagok száma augusztus hónapban 1,249.052 volt. E létszámból 1,078.632 férfi és 170.420 nő volt. A taglétszám az előző havi taglétszámhoz képest 2²/₁₀-kal (abszolút számban 24.746-tal) csökkent. A baleset esetére biztosított tagok száma ugyancsak csökkent. Ez utóbbi biztosítási csoportba tartozó tagok száma 1,009.028 volt. A kereset-

képtelen betegek száma 0,5%-os emelkedést mutat. Az elmúlt hónapban a kereset-képtelen betegek száma 22.146-ot tesz ki (18.417 férfi, 3.729 nő).

Balesetbiztosítási járulékelőlegek nagysága és fizetési módozatai tárgyában hozott határozatot az Országos Pénztár igazgatósága a szeptember 19-iki ülésén.

Kimondotta az igazgatóság, hogy az 1907: XIX. t.-c. 39. §-ában meghatározott tőkefedezeti járulék fizetése alá eső üzemekre nézve az 1913. évre kirovandó előleg fejében az 1912. évi járulék 80%-át állapítja meg, továbbá, hogy az előleges kiszámításnak alapjául a törvény 11. §-a értelmében az 1913. évre beszámítható, az Országos Pénztárhoz közvetlenül bejelentett munkabér, illetve a netán tett bejelentést megelőző hó végéig kifizetett munkabérösszegnek az egész évre való arányos kiegészítése szolgál.

Az 1912. évi baleseti költségek, munkabérek és egységdíjtételek megállapítása. Az Országos Pénztár az 1912. évre kiróható balesetbiztosítási költségek összegét az alfa-ágazatra nézve 7,307.084 korona 68 fillér, a betta-ágazatra nézve pedig 2,808.944 korona 21 fillérben, az 1912 évi munkabéreket az alfa-ágazatban 570.583.398 koronában, a betta-ágazatban 77,608.555 koronában; a munkabérek és veszélyességi arányszámok sorozatát az alfa-ágazaton 16.919,792.266-ban, a betta-ágazaton 3.764,222.306-ban és végül az egység-díjtételt az alfa-ágazaton 0.000,431.866'-ben, a betta-ágazatra nézve 0.000,746.220'-ben állapította meg.

Veszélyességi táblázat. A balesetbiztosításnál használandó *második* veszélyességi táblázat megállapítására vonatkozó Országos Pénztári közgyűlési határozatot az Állami Hivatal jóváhagyta.

A határozat 1913. évi január hó elsejétől számítandó hatálylyal lép életbe.

Az állami iparoktatási intézeteknél állandóan alkalmazottak a kereskedelemügyi miniszter 1913. évi 36.389 VI. D. számú rendelete értelmében nem esnek sem betegség, sem baleset esetére biztosítási kötelezettség alá.

A munkáskórház betegforgalmáról számolt be az Országos Pénztár vezetősége az igazgatóságnak. A készített kimutatás szerint a kórházban augusztus végéig ápoltak 435 beteget. Az ápolási napok száma 8.643 volt. A kórházból elbocsájtott 258 beteg közül meggyógyult 157, javult állapotban távozott 87, változatlan állapotban maradt a betegsége 7 ápoltnak, meghalt 7 tag.

Családi pótlék az Országos Pénztár alkalmazottainak. Az Országos Pénztár elnöksége felterjesztésben kérte a kereskedelemügyi minisztert, hogy a családi pótlékról szóló 1912: XXXV. t.-cikk rendelkezéseit 1913. évi január hó 1-től kezdődőleg terjeszse ki az Országos Pénztár alkalmazottaira.

A biztosítástudományi kongresszusok nemzetközi bizottsága június közepén igazgatótanácsi ülést tartott Brüsszelben. Képvisele volt az ülésen Belgium, Hollandia, Franciaország, Oroszország és Németország. Az igazgatótanács megállapította az 1915-ben Pétervárott tartandó kongresszus programját, amelyet rövidesen nyilvánosságra fognak hozni.

Szakszervezeti népbiztosítás Ausztriában. A németországi szakszervezetek és szövetkezetek által alapított Volksfürsorge mintájára az osztrák szakszervezetek is tervbe vették a népbiztosítás szervezését. A munkások fogyasztási szövetkezeteinek legutóbbi kongresszusán Renner képviselő ismertette a tervet s javaslatára elhatározta a kongresszus, hogy propagandát csinál az eszmének s a szakszervezetekkel egyetemben igyekezni fog a terv megvalósítására.

A baleseti sérültek gyógykezelése tárgyában értekezletet tartottak a német birodalmi biztosítási hivatalban a betegsegélyző pénztárak és a balesetbiztosító szövetkezetek képviselői. Az értekezlet tagjai mind egyetértettek abban, hogy a sérültek gyógykezelése érdekében szükséges a két intézmény jóakarató összeműködése s minden esetben, ahol a sérült érdeke megkívánja, a balesetbiztosítás a 13 heti várakozási időn belül is köteles a gyógykezelést a törvényben megállapított kártalanítás ellenében átvenni. Ily értelmű megállapodást is létesítettek. A megállapodás ideiglenesen egy évre szól, amely után a szerzett tapasztalatok alapján fogják megújítani s lehetőleg kibővíteni.

A külföldiek választójogosultságának a hiánya a németországi munkásbiztosításban nem jelentéktelen bonyodalmakra ad okot az egyes határvidékeken. Az új törvény ugyanis általánosságban úgy rendelkezik, hogy a munkásbiztosítási intézményekben a külföldieknek nincs választójoguk. Ez szól a betegsegélyző pénztárakra is, amelyeknek a szerveiben eddig a külföldiek választási joga nem volt korlátozva. A törvény végrehajtása alkalmával kitént, hogy ezt a rendelkezést nem is lehet következetesen végrehajtani, mert például a holland határon vannak gyárak, amelyeknek összes munkásai a határon túl laknak, tehát külföldiek. Ezek a munkások a pénztárak önkormányzati szerveiben teljesen képviselő nélkül maradnának, sőt amely gyáraknak saját pénztáruk van, ott az önkormányzati szervek meg sem alakíthatók. A törvény rendelkezését valamely módon tehát enyhíteni kell.

A németországi Ortskrankenasse-k szövetségének bresslaueri közgyűléséről lapunk múlt számában közöltünk tudósítást. Az ott ismertetteken kívül fontosabb tárgya volt a tanácskozásnak a gyógyfürdőkkel kötendő szerződések ügye. Albert Cohn, a napirend ezen pontjának előadója, ismertette azokat a nehézségeket, amelyek a nevesebb fürdőhelyekkel való szerződéskötésnél felmerülnek. Egyes fürdők gyógyforrásaiban olyan gyógytényezők vannak, amelyek semmi gyógyszerrel nem helyettesíthetők. Mégis csak csekély számú tagokat utalhatnak a pénztárak eddig gyógyfürdőkbe. A fürdőigazgatóságok ugyanis elzárkóznak az elől, hogy a pénztáraknak kedvezményt nyújtsanak, sőt általában nem is akarják, hogy pénztári tagokat oda utaljanak. Egyes helyeken olyan feltételeket szabnak, amelyek a pénztári tagokra egyenesen lealacsonyítók. Javasolja, hogy a pénztárak igyekezzenek olyan kisebb fürdőkkel, — amelyeknek gyógyhatása a jelzett nevesebb fürdőkével egyenlő — szerződéseket kötni s így biztosítani a tagok gyógyfürdőkben való elhelyezését.

Foglalkozott még a közgyűlés az adminisztráció gyakorlati kérdéseivel — a pénztárak és a balesetbiztosító szervezetek közötti viszonyról — valamint a tisztviselői illetményszabályzatok kérdésével.

Fogkezelés a németországi betegsegélyző pénztárakban. A rendszeres fogkezelés céljaira újabban nagyobb összegeket fordítanak a németországi betegsegélyző pénztárak. Több helyen külön fogklinikákat tartanak fenn. A rokkantbiztosító intézetek szintén hozzájárulnak az ily intézetek fenntartásához s csakis az ő hozzájárulásuk által vált lehetségessé a rendszeres fogkezelés — mint betegsegélyhárítás — kiterjesztése.

Berlinben a rokkantbiztosító intézetnek van fogklinikája, amelyben az 1911. év folyamán 5.065 egyént vettek gyógykezelés alá. Az intézetben 12.050 fogtömést végeztek, ebből 9.747-et ezüstamalgánnal és kettőt arannyal.

Düsseldorfban a közös Ortskrankenasse 1910-ben létesített egy fogklinikát. Az első berendezésre 35.177 márkát fordított. Az intézet fenntartási költségei évenként 42.096 M.-ra rúgnak. Ebből fogorvosok fizetése 16.225 márka, segédszemélyzet fizetése 4.612 M., házbér 2.000 M., igazgatási költség 1.360 M., anyagokra pedig 8.280 M., a kiadás. Bevétele van az intézetnek a rokkantbiztosító intézettől 1.664 M., tagoktól 4.434 M. Az intézet teljesen önállóan működik s vezetője a pénztár igazgatóságának felelős.

Az 1911. év folyamán 7744 tagot kezeltek az intézetben. Végeztek 11937 foghúzást, 9002 lokális fájdalomcsillapítást, 15 általános narkozist, 352 operációt, 2497 utókezelést, 1576 idegölést, 4606 gyökérkezelést, 633 fogtisztítást és 6448 fogtömést. Az intézet másfél évi fennállása óta összesen 39266 kezelést végeztek. Műfogát az 1911. év folyamán 2429 darabot készítettek, ezenkívül számos koronát, fogsort stb.

A frankfurti pénztár, amelynek 125000 tagja van, tagjainak fogorvosokkal kötött szerződés alapján nyújt speciális fogkezelést. A fogak készítését azonban ez a pénztár is saját kezelésébe szándékozik venni s ebből a célból technikai intézet létesítését tervezi.

A frankfurti pénztár jelentése szerint az oda illetékes két rokkantbiztosító intézet 40.669.07 márkával járult a pénztár tagjainak fogkezeléséhez, a pénztár maga ezenkívül 23.063.65 márkát fizetett ki ezen célra s végül még a tagok is mintegy 12 ezer márkával járultak a költségekhez.

A szegényellátási költségek csökkenése Angliában. Az állami agkori ellátás nagy mértékben csökkentette Angliában és Walesben a szegényellá-

tási teendőket és költségeket. Legcsekélyebb mérvben apadt az intézetekben ellátottak száma, miután ezek nagyrésze testileg, vagy szellemileg abnormális egyén, mégis a szegényházak lakóinak száma is 19·8 százalékkal apadt 1906 óta. Az egyéb szegényellátást időnkint teljesen megszüntette az aggkori ellátás. Negyven vidéki kerületben a folyó év elején egyetlen otthon szegényellátásban részesülő egyén sem volt.

Az aggkori ellátásban részesülők arányszáma az ország különböző részeiben nagyon változó, míg a londoni Hampstead külvárosban ezer lakosra 9·4 járadékos esik, addig a walesi Cardiganshire kerületben 40·8. A 70 éven felüli lakosság három ötöde részesül ellátásban. 1911—12-ben a kiadások összege Angliában és Walesben 194,844,000 K.

Szimulánshajszolás.

Egy Németországban történt és szociálpolitikai körökben méltó fel-tűnést keltő eset megmutatta, hogy micsoda tévutakra kerülhet a tudomá-nyos orvostan, ha azt hiszi, hogy mindenáron szimulánst kell lelepleznie. Tudott dolog, hogy az orvosoknak a fölénnyükkel, a rendelkezésükre álló segítő eszközök egész tárházával milyen könnyű az igazi szimulánst leleplezni. Annál érthetlenebb az a tény, hogy akad orvos, a ki erőszakot alkalmaz egy baleseti sérültnél, hogy a kívánt célt, a szimuláns-leleplezést elérje. A tényállás a következő:

Egy munkásnak üzemi baleset alkalmával 1910-ben a bal térdizülete megrándult, aminek a következménye a térdizület merevsége lett. A kezelő-orvosnak a sérültnél megállapított munkaképességcsökkenési értékelésével csakhamar szembekerült az illetékes baleseti pénztár saját értékelése, amelyet egy orvosi lelet alapján állapított meg, amely szerint a sérült tér-dén semmi különös alaki elváltozás megállapítható nem volt. Azonkívül ez az orvos arra a meggyőződésre jutott, hogy a sérült »körmönfont szimu-láns«, amit a vizsgálat alkalmával tanúsított magatartásával oly módon dokumentált, hogy a passzív, vagyis a térdnek az orvos által végzett be-hajlításnál makacs ellentállást fejtett ki. Ezzel az állítással szemben a sérült azt állította, hogy az említett orvos a vizsgálatot a legkíméletlenebb módon végezte és a merev térdet heves fájdalmak közben erőszakosan hajlította. Ennek a műveletnek következménye a térd állapotának rosszabbodása lett, ami orvosi segély igénybevételét tette szükségessé. Ezeket az adatokat a kezelőorvos még azzal egészítette ki, hogy a sérült a kérdéses vizsgálat után erősen sántítójárással jött hozzá és előadta, hogy mi módon és milyen fájdalmasan folyt le a vizsgálat. Noha a vizsgálóasztalon a térd hajlítása alkalmával fájdalmában hangosan jajgatott, az orvos hajlítási kísérleteit nagy erő alkalmazásával folytatta, míg csak a páciens le nem csúszott az asztról. E közben a vizsgálóasztal élétől a csipőjén egy tallérnagyságban a bőre lehorzsolódott.

Ezt az orvosi véleményt csatolta a munkás bizonyítékul panaszához, amelyet a járadékelvonás miatt a stuttgarti választott bíróság elé terjesztett. Egyben protestált a balesetpénztár bizalmi orvosa által a járadék meg-állapítása céljából végzett fölülvizsgálat alkalmával való megkínóztatása ellen. Az így megvádolt orvos azzal igazolta magát, hogy rámutatott a »nagy komédiára«, amit a panaszos a vizsgálat alkalmával csinált. Ha — ezt mégis beismerte az orvos — a »térdben mégis bekövetkezett egy kis vérömleny«, ennek oka a vizsgált, aki, hogy az orvost »félrevezesse«, teljes erejével védekezett a térd passzív behajlítása ellen. Hasonló ered-ményre jutott a választott bíróság bizalmi orvosa is, aki a baleset követ-kezményeit egészben véve »lényegteleneknek« jelezte és a panaszost »durva szimulánsnak« állította, akinek a célja »csalási manipulációk«. Ha »csalási

törekvéseiről» lemondana, munkaképességében alig volna említésre méltóan korlátozva. A panaszos állapotának rosszabbodását semmiesetre sem a panaszlott orvos vizsgálata okozta.

Ezzel a véleménynyel el volt intézve a munkás panasza és a járadék a leszállított összegben maradt meg. Ez azonban még nem volt elég. Még mielőtt a munkásnak kézbesítették volna az ítéletet, a baleseti pénztár a járadék teljes beszüntetését rendelte el. Ebbe a sérült nem nyugodott bele és újból igénybe vette a rendelkezésére álló jogorvoslatot. Újabb szakvéleményt terjesztett az illetékes fórumok elé, amelyben sérülésének tárgyi tünetei világosan kifejezésre voltak juttatva: 1. Már külsőleg látható izom sorvadás, 2. a sérült helyek megvastagodása (callus) és 3. aktiv behajlítási képtelenség. »Szimulálásról«, mondja a szakvélemény, »szó sem lehet«.

Ez az egyszerű, de mégis sokatmondó szakvélemény föltűnt az országos munkásbiztosítási hivatalnak, amelyhez a sérült fordult és egy stuttgarti orvosi tekintély útján való fölülvizsgáltatást rendelt el. Ez az orvos a sérült munkás pontos megvizsgálása és megfigyelése után a munkás ügyének eddigi folyamatára felette jellemző szakvéleményt adta:

»A vizsgált egyén járásán először az tűnik föl, hogy teljesen mereven tartott térdizülettel jár. A bal alsó végtag a jobbhoz hasonlítva lesoványodást mutat. A belső combdudoron kicsiny kiemelkedés érezhető, amely nyomásra kissé érzékeny. A Röntgen-kép azt mutatja, hogy ezen a helyen egy csontdarabka lepattant. A térdizület mozgékonyága nagymértékben korlátozott. Teljesen nyújtható, de csak 130°-ig, tehát csak 50°-nyira hajlítható. A megelőző szakvéleményező urak a bal térdizület mozgathatóságának korlátozottságát arra vezették vissza, hogy a munkás az orvos vizsgálókezeléssel szemben a combizmok megfeszítésével erőteljes ellentállást fejtett ki, amelyet leküzdeni nem lehetett. Azt a megfigyelést vélték tenni, hogy a sérült vetkőződésnél térdizületét 50 fokig, sőt derékszögig behajlította. A vizsgált egyént tehát »durva szimulánsnak« jelentették ki. Nagyon egyszerű módszer van ezzel tisztába jönni — a narkózisban való vizsgálat. Narkózis alatt a test összes akaratlagos izmai elernyednek, az izmok minden megfeszítése megszűnik. Ha tehát a térdizület merevsége az izmok megfeszítése által volt feltételezve, a térdet éppen olyan mértékben lehetett volna behajlítani, mint egy egészséges izületet. A narkózisban való vizsgálat azonban azt eredményezte, hogy a térdizület merevsége éppen olyan mértékben maradt fenn, mint éber állapotban, számottevő erő alkalmazása mellett sem volt lehetséges az izületet akár csak egy centiméterrel is jobban behajlítani. Míg egyrészt a Röntgen-kép azt mutatta, hogy jóval komolyabb sérülésről van szó, mint ahogy eddig felvették, a narkózisban való vizsgálat azt mutatta, hogy szimulálásról szó sem lehet. A bal térdizület valóságos, majdnem teljes megmerevedéséről van tehát szó.«

Ez az eset élénken igazolja, hogy a balesetvizsgáló orvosnak nemcsak nagyon igazságosnak és elfogulatlanoknak, de nagyon óvatosnak is kell lennie, nehogy az amúgysem túlságosan erősen védett sérült munkást még nagyobb nyomorba döntse. Viszont meg kell állapítanuk, hogy a narkózisban való vizsgálat még sem olyan »egyszerű« vizsgálati módszer. Mert a mély narkózis bizonyos egyénekre veszélyvel járhat és a balesetvizsgáló orvos jól teszi, ha narkózisban való vizsgálat előtt nagyon óvatosan és körültekintően jár el.

Bekötési táblák

a „MUNKÁSÜGYI SZEMLE“ I., II. és III. évfolyamához 2 koronáért megrendelhető a kiadóhivatalban II., Fő-utca 23.

MUNKAVISZONY.

A munkanélküliség ellen. A Magyarországi Szakszervezeti Tanács f. é. szeptember 9-én nyilvános gyűlésre hívta össze a Budapesten *munka nélkül* levő munkásokat. Ezen a gyűlésen a következő határozatot hozták:

Budapest munkanélküli munkásságának 1913 szeptember hó 9-én a Vas-és Fémmunkás-Otthonban megtartott nyilvános gyűlése a rendelkezésére álló munkanélküliségre vonatkozó adatok alapján megállapítja, hogy a folyó munkaszezónban a munkanélküliség az elmúlt téli munkanélküliséggel szemben még fokozódó irányzatú.

A világpiac közgazdasági jelentőségeiből és a különböző ipari érdekeltségek egyesületeinek jelentéséből megállapítja a gyűlés, hogy a gazdasági helyzet javulása a folyó évben nem várható, sőt teljes bizonyossággal megállapítható, hogy a jövő tavaszig a munkanélküliség arányai csak növekedni fognak.

A gyűlés megállapítja, hogy sem a főváros, sem a kormány e fokozódó munkanélküliséggel szemben nem teljesítik kötelességüket. A hatóságok minden modern szociális szellemmel ellentétben a gazdasági válság ideje alatt a közmunkák végrehajtását is beszüntetik és ezáltal elriasztják a magán-vállalkozást az ipari tevékenységtől s fokozzák a munkanélküliséget.

A gyűlés továbbá megállapítja, hogy az 1913. évi költségvetésben megszavazott államvasúti beruházási költségeknek hadügyi célokra való felhasználása törvényellenes s katasztrófával fenyegeti a már csőd szélén álló államvasúti intézményt, azonfelül válságba kergeti az ország iparát és kereskedelmét.

Mindezeknek alapján a gyűlés felszólítja a Magyarországi Szakszervezeti Tanácsot, hogy intézzen sürgős beadványt a kormányhoz és fővároshoz, tárja fel a munkanélküliség arányait, a munkanélküliség okozta társadalmi veszedelmeket s szólítsa fel e hatóságokat, hogy a munkanélküliség csökkentése céljából haladéktalanul végeztessék el a már tervbe vett és végrehajtásra váró közmunkákat. Azonfelül szólítsa fel a kormányt és fővárost, hogy még a tél bekövetkezése előtt gondoskodjanak a munkanélkülieknek a külföldön jól bevált genti rendszer alapján való rendszeres segítélyezéséről.

A gyűlés egyúttal megállapítja, hogy a munkanélküliség veszedelmével szemben csupán a szakszervezetek teljesítették kötelességüket, miért is felszólítja az összes munkásokat, hogy tömörüljenek a fennálló szakszervezetekbe, mert a folyton ismétlődő munkanélküliség ellen csak ezek az intézmények nyújtanak rendszeres védelmet.

Ugyancsak a Szakszervezeti Tanács újabban felhívta a munkanélkülieket, hogy szeptember 30-án tüntető körmenettel kapcsolatos gyűlésre jöjjenek össze.

A munkások az élelmiszerdrágaság ellen. Néhány éve már annak, hogy a fővárosi munkások az élelmiszerdrágaság csökkentése érdekében megalkotották az *Általános Fogasztási Szövetkezetet*. Ez a szövetkezet az elmúlt esztendőben 3,031.305·80 korona forgalmat ért el az 1911/12. üzletév 2,245.400·24 korona forgalmával szemben. Tagjainak száma 22.447. A befizetett üzletrészek összege 139.505·81, míg takaréketeti állománya 650.967·64 koronát tesz ki. Takaréketetet 20 fillérjével szerezhetnek be a tagok a szövetkezet összes fiókaiban. Van a szövetkezetnek már két mézárszéke és hentesüzeme és most nyitnak meg 4 új mézárszéket hentesüzemmel együtt, valamint két újabb fiókot. A szövetkezet az áralakulás szempontjából is igen szép eredményeket ér el. Az elmúlt üzletévben a szövetkezet azonkívül, hogy árai általában olcsóbbak voltak, mint a kereskedőké, 36.017·04 korona tiszta hasznot ért el, amelyből 30.313·05 koronát — nyereségrészesedés fejében — a szövetkezet visszafizet tagjainak. Örömmel regisztráljuk e szép eredményeket annál is inkább, mert ez a szövetkezet tisztán az önségélyezés alapján áll és a munkásság részére hasznos működést fejt ki.

Pályázat a munkaviszony rendezéséről. A munkaviszony rendezése tárgyában az Országos Iparegyesület által báró Kornfeld Móric 2000 koronás pályadíjára kiírt pályázat benyújtásának határidejét az elnökség, több oldalról hozzáintézett megokolt előterjesztés alapján, folyó évi december 31-ig hosszabította meg.

A vas-zalai cselédháború. A »Köztelek« írja a magyarországi mezőgazdasági munkásviszonyokra igen jellemző esetet: Élénk emlékezetében él még a gazdaközönségnek a napilapok tudósításai révén az a nagy port felvert ügy, amelyben a zalai és vasmegyei hatóságok kerültek harcba egymással a

cselédkérdés egyik részleténél. Zalában ugyanis évek óta nagy volt a panasz, hogy a cselédek mind elcsábítják a szomszédos megyékbe s ezért a gazdaságok nem tudnak elég cselédet kapni. A folyó év tavaszán is hétszázon felüli volt a nélkülözhetetlen hiány gazdasági cselédekben. Árvay Lajos alispán helyes gazdasági érzéssel a cselédek üzletszerű kicsábításának megakadályozása céljából elrendelte, hogy a törvénynek megfelelő esetekben a cselédek a megye határánál tartóztassák fel és a felbujtókkal együtt indítsanak eljárást ellenük. Így is történt. Egy esetből kifolyólag azonban ez ellen panaszt emeltek a vas megyei alispáni hivatalnál, amely viszont több átiratváltás után a minisztériumhoz fordult döntésért. A minisztérium közérdekű döntése kimondja, hogy

a zalai hatóságnak az az eljárása, hogy a gazdasági cselédeknek idegen vármegyébe való jogtalan elszerződését megakadályozni törekedett, törvényes rendelkezésekbe nem ütközik. Amennyiben ugyanis idegen vármegyebeli gazda megbízottja a zalai gazdasági cselédek szolgálati idejük letelte, vagy rendes felmondási idejük bekövetkezte előtt szolgálati helyéről a gazda tudta nélkül felkereste és kedvezőbb feltételek ígérgetésével idegen vármegyébe csábítja, úgy ennek a hatóságok részéről való megakadályozása szabálytalannak nem mondható, mert ez az eljárás nem ellenkezik a törvénnyel, közigazgatási és közrendészeti érdekekkel, mert a gazdák és cselédek érdeke, hogy a cselédekre vonatkozó kereslet és kínálat lehetőleg helyben, vagy a legközelebbi környéken nyerjen kiegészítést.

A mezőgazdasági munkaerőhiány pótlása érdekében a svájci paraszttitkárság számos javaslatot készített, amely főleg az idénymunkások (úgy svájci, mint külföldiek) közvetítésének szervezésére irányul. Ellenben a titkárság különböző okokból nem ajánlja lengyel és galíciai munkások behozatalát. Kéri és reméli, hogy a szövetség a mezőgazdaság segítségére fog sietni jó munkaközvetítés szervezése érdekében megfelelő szubvenció megszavazásával.

A szakszervezetek országos titkárainak nemzetközi értekezlete. Az országos szakszervezeti központok titkárai Zürichben szeptember 16—18-án tartották 8-ik nemzetközi értekezletüket, amelyen 19 ország titkárai vettek részt. A nemzetközi titkár jelentéséből kitűnt, hogy a nemzetközi titkársághoz csatlakozott szakegyesületek tagjainak száma 7,121.000. A tárgyalások folyamán kimondták, hogy külföldi munkások kötelesek járulékaikat abban az országban fizetni, amelyben dolgoznak. A kéthetenként megjelenő nemzetközi »Szakszervezeti Tudósítás«-t ezentúl angol, francia és német nyelven adják ki. Jonhaux-nak, a francia konföderáció titkáranak azt az indítványát, hogy időnként nemzetközi munkáskongresszusokat tartsanak, elvetették, mert az indítvány a nemzetközi szociálista kongresszusok ellen irányult. Az amerikai küldött indítványára az eddigi nemzetközi titkárság helyett »Nemzetközi Szakszervezeti Szövetség«-et alakítottak, amelynek elnökévé a német Legient, az eddigi nemzetközi titkárt választották meg. A francia küldött indítványára és a magyar küldött pótló indítványára kimondta az értekezlet, hogy tiltakozik a francia és más országokban uralkodó munkásüldözések ellen. Felhívják a különböző országok parlamentjeiben levő munkásképviseelőket, hogy tegyenek indítványt a 8 órás munkaidő érdekében. A szakszervezeti tanácsokat arra hívják fel, hogy orgánumaikban időközönként közöljenek cikkeket a nemzetköziség fontosságáról. Miután még elhatározták, hogy a legközelebbi értekezletet 1915-ben San-Franciscoban tartják meg, az értekezletet befejezték.

Ezen az értekezleten vettek részt először a nemzetközi szakmai titkárok, mint vendégek, akik a nemzetközi országos titkárok értekezlete után szeptember 19-én külön értekezletet tartottak, amelyen a statisztika egységesítésével és a nemzetközi tudósítások kérdésével foglalkoztak.

A 46. angol szakszervezeti kongresszus. Folyó hó 1—6-ig tartották az angol szakegyesületek 46. kongresszusukat Manchesterben, ugyanott, ahol 1868-ban az első kongresszus volt. Az idei kongresszus tárgyalásaiból kiemelkedik az a jelenség, hogy a brit szakszervezetek keresik az összeköttetést a többi országok szakszervezeti mozgalmával és igyekeznek a másutt bevált szervezkedési formákat is átvenni. A tárgyalások elején — napirenden kívül — határozati javaslatot fogadtak el, amelyben a dublini rendőrségnek a sztrájkoló szállító munkásokkal szemben való eljárását ítélték el s azután kiküldték a kongressz-

szusnak s a parlamenti bizottságnak 3–3 tagját Dublinbe, hogy vizsgálják meg a helyzetet s tegyenek a parlamenti bizottságnak javaslatot a további teendőkre.

A nemzetközi összeköttetés szorosabbá tétele céljából elhatározta a kongresszus, hogy a szakszervezeti központok idei értekezletén a parlamenti bizottság is képviseltesse magát, hogy módot találjanak arra, hogy a General federation-hoz nem csatlakozott szervezetek is benne legyenek a nemzetközi kötelékben.

A kongresszus fontosabb határozatai közül megemlítenő még az új trade-unio törvényhez való állásfoglalás. Ez a törvény ugyanis — az Osborne ítélettel szemben — meghatározza, hogy a trade-unio adhatnak pénzt a tagjárulékokból politikai választási célokra, de ahhoz a feltételhez köti, hogy a tagok többsége titkos szavazással mellette szavazzon. Hosszas vita fejlődött ki ennél a kérdésnél, többen azt ajánlották, hogy a szervezetek ne vegyék igénybe a törvény kedvezményét, hanem önkéntes alapon adakozzanak a szervezetek tagjai a munkáspárt céljaira. Végül azonban mégis úgy határozott a kongresszus, hogy a törvény alapjára helyezkedik s felhívja az összes szervezeteket, hogy tagjaikat a szavazásra hívják fel.

Foglalkozott a kongresszus az állami építkezéseknél alkalmazottak munkaviszonyával, követelte a nők részére minimális munkabérek megállapítását, a balesetbiztosítás továbbfejlesztését és a szociális biztosítás további kiépítését. Az egész kongresszuson végigvonult az a törekvés, hogy a nagyon is szétagolt angol szakszervezeti mozgalmat egységesebbé tegye.

A munkakönyvek felesleges voltát igazolják az osztrák iparfelügyelők legutóbb megjelent és az 1912. évről szóló jelentése. Az üzemek nagyrésztben nem tartják be a munkakönyvre vonatkozó törvényes rendelkezéseket. Wienben egy 400 munkást alkalmazó műjéggyár egyetlen munkásának sem volt munkakönyve. A gráci kerületben 18 üzem jelentette fel a munkakönyvek hiánya miatt, a tetscheni kerületben 12 üzemben nem volt a munkásoknak munkakönyvük. Hasonló mulasztásokat jelentenek az összes kerületekből. A cernowitzi iparfelügyelő meg is mondja jelentésében, hogy a munkakönyvnek nincs célja s ezért meg kellene szüntetni. Ezzel szemben azt javasolja, hogy a fiatalok munkások részére azonossági igazolványokat állítsanak ki, amelyekben az iskolai kötelezettség teljesítését igazolják.

Munkaadók kártalanítása sztrájkok esetére. A németországi munkaadószövetségek a sztrájkok által okozott károk ellen való biztosítás céljából különböző sztrájkbiztosító intézményeket alakítottak. Most az oly szakmák részére, amelyek maguk nem képesek a sztrájkbiztosítást létesíteni, a munkaadószövetségek központja egy sztrájk-kártalanítási társaságot alapított. A társaság még külön viszontbiztosítás által is fedezi a vállalt kötelezettségeket.

Az ipartestületek nem avatkozhatnak a gazdasági harcokba — Poroszországban. A porosz kereskedelemügyi miniszter rendeletet adott ki, amelyben kijelenti, hogy az ipartestületek nem jogosultak a gazdasági harcokba beavatkozni, különösen megengedhetetlen, hogy az ipartestületek tagjaikat arra kötelezzék, hogy a szervezett munkásokat elbocsássák és csak olyanokat alkalmazzanak, akik az ismert reverzalista aláírják. Nem tilthatják meg az ipartestületek tagjaiknak, hogy alkalmazottaikkal valamely szerződést kössenek és nem alkalmazhatnak velük szemben emiatt semminemű megtorlást.

Férjes nők részére félnapos munkaszakokkal tett kísérletet egy frankfurti óvgyáros az otthoni munka helyett. Az otthoni munkáról írott művében Minni Rössler a következőket írja erről a kísérletről:

„A gyáros egyes férjes nőket félnapokon át foglalkoztat gyárában és az a véleménye, hogy ez a rendszer úgy a munkásnők, mint az üzem szempontjából előnyös. A munkásnő megtakarítja a gép és a világítás költségeit s olyan finomabb munkát is képes elvégezni, amelyet otthoni elkészítésre nem szívesen adnának ki. A gyárosnak az az előnye, hogy a munka a felügyelet és az otthoni munkával járó félbehagyások elmaradása folytán tökéletesebb lesz.“

A kísérlet mindenesetre érdekes és figyelemreméltó, csak kérdéses, hogy az ily munka a bérleszorítás szempontjából kevésbé veszélyes-e, mint az otthoni munka. Nem nagyon valószínű ugyanis, hogy azok a munkásnők, akik az ilyen munkabeosztás érdekében a gyáros jóakarására vannak utalva, szervezhetőek lennének.

A bérfizetésről törvényjavaslatot nyújtott be a belga kormány a képviselőházhoz. A javaslat a munkaadóknak árukkal való kereskedését teljesen meg akarja szüntetni. Mégis kivételesen megengedi egyes ipartelegeken, hogy *önköltségi áron* az egészségre nem ártalmas italokat és saját termelésű árukat kiszolgáltassanak a munkásoknak. A javaslat lehetetlenné kívánja tenni a munkaadóknak a munkások fogyasztási szövetkezeteiben való közvetlen, vagy közvetett közreműködését is és a hetenkénti bérfizetési rendszert akarja általánosságban megvalósítani.

Az olasz szállodás iparban alkalmazott külföldiek. A szállodai és vendéglői alkalmazottak szövetsége 1912. évi december hó 17-én Rómában tartott ülésén azon óhaját fejezte ki, hogy törvényileg tiltassék meg a munkaadóknak, hogy üzletenkint az egyes kategóriabeli alkalmazottak több, mint egyharmadát külföldiek közül fogadják fel.

Exportkereskedés gyermekekkel. Riccio volt államtitkár borzalmas adatokat közölt a napokban az olasz kormányhoz intézett interpellációjában a gyermekekkel való kereskedésről. Francia üvegyárak részére vásárolják össze lelketlen emberek a szerencsétlen gyermekeket s lelkiismeretlen hatósági közegek segédkeznek nekik azzal, hogy hamis okmányokat állítanak ki részükre. Riccio adatai szerint 100—150 liráért adják el egyes szülők gyermekeiket, akiket azután az üvegyárakban testileg és lelkileg tönkre nyomorítanak. A kormány képviselői megígérték, hogy erélyes intézkedéseket fognak tenni e szörnyetes üzelmek megakadályozására.

Birodalmi munkaügyi hivatal Svédországban. A szociális ügyeknek központi birodalmi hivatalt létesítettek ez év elején Svédországban. Ez a hivatal a kereskedelemügyi minisztérium eddigi munkásstatisztikai osztályának a helyébe lép. A hivatal hatáskörébe tartozik a munkapiacra (a munkapiac állása, a munkaközvetítés, munkabér, munkanélküliség, külföldi munkások alkalmazása) vonatkozó minden ügy, továbbá a munkások és munkaadók közötti viszony (munkaszerződések, árszabályszerződések, munkaviszályok és bérmozgalmaknál való közvetítés és egyeztetés) és a munkásvédelem ügye. Ezenkívül a betegsegélyezési és egyéb speciális biztosítási ügyek, valamint egyéb szociális jelentőségű kérdések, mint az antialkoholizmus, a lakásügy és a kivándorlás ügye szintén a hivatal hatáskörébe tartozik.

A hivatal legfelsőbb hatósága a gyárfelügyeletnek és felügyelő hatósága a betegsegélyező pénztáraknak. Felügyel továbbá a munkaközvetítő intézetek s a munkaviszályok alkalmával megbízott állami békéltetők működésére. A hivatal feladata a munkaviszonyra vonatkozó statisztikai adatok gyűjtése és feldolgozása.

A hivatal mellett egy munkásokból, munkaadókból és szakemberekből álló tanács működik, amelynek tagjait a király nevezi ki.

A nyilvános munkaközvetítés Portugáliában. Az 1912. júliusi dekrétum egy állami munkaközvetítő intézet felállítását rendeli Lisszabonban. Az intézet munkásokat, tanoncokat, tisztviselőket helyez el. Munkaviszonyra vonatkozó ügyekben felvilágosítást ad. Működése ingyenes, vezetésével a munkaügyi minisztérium egy tisztviselője van megbízva. Az intézet működését a minisztérium ellenőrzi.

Az intézet működéséről évenként jelentést köteles készíteni, amelyben az egyes foglalkozási ágak a munkanélküliség, a bérvizonyok és a munkapiacra vonatkozó statisztikai adatokat is közölni kell.

A dekrétum megengedi, hogy hasonló intézetek más városokban is létesíttessenek.

Külföldi idénymunkások Dániában. E munkások összes száma 1912-ben 11.957 volt, 2.355 férfi, 9.576 nő és 26 gyermek, 1911-ben 10.320. A legtöbb Galiciából jött (9.475), Orosz-Lengyelországból 2.019, e vándor-idénymunkások 94⁰/₀-a a mezőgazdaságban nyert foglalkoztatást, a belföldi munkásnépnek 4¹/₂⁰/₀-át teszik ki. A bevándorlók legnagyobb számban március végén érkezik meg és körülbelül 5 hónapig maradnak Dániában.

Munkahivatal felállítása Ausztráliában. Ez intézet Labour and Industrial Branch címe alatt a népszámlálási és statisztikai hivatal egy osztályát képezi és igen tág és változatos feladatköre van. Ankétjai a munkanélküliség és az evvel összefüggő kérdések tekintetében a következőkre irányulnak:

1. Munkanélküliségi statisztika, munkanélküliek iparágaként, időszakos és általános hullámzások, munkanélküliség index jegye, átlagos tartama, nyilvános közvetítő hivatalok működése, nemzetközi ankéteken részvétel.
 2. Az ipari munkások és a munkabérek statisztikája.
 3. Munkapiacról és bevándorlásról jelentések.
 4. Külön ankét a tanoncokról, nő- és gyermekmunkáról, szakoktatásról, a foglalkoztatás hullámzásáról és ennek a munkaviszonyokra és eredményességére hatásáról a termelés szabályozásáról és korlátozásáról.
- A hivatal első jelentése az árak és a megélhetés költségei statisztikájával foglalkozik.

JOGGYAKORLAT

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Gyógyászati segédeszköz szükségessége.

M. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi március hó 28-án kelt 1912. P. 102/9. számú ítélete.

Ítélet: A magy. kir. állami munkásbiztosítási hivatal a fölebbezésnek helyt ad és a kérelmet elutasítja.

Megokolás: A kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága igénylőt elutasította azért, mert a gyógykezelés és gyógyászati segédeszköz igényelt költségei nem pénztári orvosnak kezeléséből eredtek, az 1907. XIX. t.-c. 58. §-ának utolsó bekezdésében megjelölt sürgős szükség esete pedig nem forgott fönn.

Az I. bíróság marasztaló ítéletet hozott és pedig azon az alapon, amely szerint az igénylőt Budapestre utazása előtt megvizsgált dr. G. E. és dr. K. I. orvosok tanuvallomásához, valamint a tárgyaláson meghallgatott dr. F. E. orvosszakértő véleményéhez képest megállapította, hogy igénylő baja foglalkozása során teljesített munkaközben keletkezett és az idegen orvosi segély igénybevételét a tanuként kihallgatott nevezett orvosok sürgősnek jelezték, így pedig az igénylő eljárása, tekintettel arra, hogy lakóhelyén specialista orvos nincs, indokolt volt. A fölebbviteli bíróság az I. bíróság ítéletét nem találta helytállónak. Eltekintve ugyanis attól, hogy az állítólagos baleset megtörténte közvetlen bizonyíték nincs, sőt arról volt munkaadója és a vele együtt dolgozott tanonc-társai sem tudnak, igénylőnek mostoha apja által támogatott állításával szemben, amely szerint derekát a munkaadó F. S. megbízásából végzett munkaközben »megroppantotta«, nemcsak a pénztár orvosi tanácsa bizonyítja, miszerint igénylőnél gyermekkorában lefolyt oldalgörnye van jelen, amelynek maradványai testegyenészeti gyógykezelésre nem javasolhatók, hanem a fölebbviteli eljárás során meghallgatott állami munkásbiztosítási orvosi tanács is igénylőnek megvizsgálása és a vizsgálat céljából készült Röntgen-kép megsejtelése alapján ugyanezt állapította meg. Az állami munkásbiztosítási orvosi tanácsnak behatóan megokolt véleménye szerint ugyanis igénylőnek testi fogatkozása állítólag elszennvedett balesettel oki összefüggésben nincs, gerincoszlopának elferdülése alkati betegség, amelynek kezdete évek előtti időre vezet vissza, szakorvosi vagy más orvosi kezelést pedig 1911. évi június havában már nem igényelt, mert már jóval rövid használat után letette, mert az munkájában zavarta, viszont pedig a gerincoszlop elferdülése igénylőt munkájában nem zavarja, a fölebbviteli bíróság a szóban levő kezelés szükségét nem, sürgős szükségét pedig annál kevésbé találta indokoltnak, mert bár dr. G. E. és dr. K. I. magánorvosok azt tanácsolták neki, hogy sürgősen vegyen igénybe szakorvosi kezelést, utóbbi azonban kifejezetten is figyelmeztette őt, hogy az ő és dr. G. E. véleményét közölje előbb a pénztári orvosokkal. Ebből pedig következik, hogy igénylő jóhiszeműleg és a kellő gondossággal mellett sem találhatta a magánorvosok ajánlotta gyógykezelési módot annyira sürgősnek, hogy a pénztári orvosok véleményét, illetőleg a pénztár intézkedését kérnie nem lehetett volna.

A fölebbviteli bíróság mindezek alapján fölösleges bizonyításra irányulóként mellőzte igénylő képviselőjének a fölebbviteli tárgyaláson előterjesztett és dr. D. B. tanuként való kihallgatására irányuló indítványát, amely annak bizo-

nyítását célozta, hogy igénylő baja nem gyermekkori betegségből eredt. Ellenben az előrebocsátott bizonyítékok alapján a főlebbviteli bíróság megváltoztatta az I. bíróság ítéletét és a pénztár igazgatóságának határozatát, ennek helyes megokolásához képest, helybenhagyta.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Az üzemi baleset fogalmához.

A bajor kir. országos biztosító hivatal 1912. március 8-án kelt 1317. sz. ítélete

Ítélet: Az igénylő jogorvoslatának nem ad helyt.

Indokolás: A választott bíróság helyesen állapította meg, hogy az üzem helyére történő kerékpározás közbeni baleset nem üzemi jellegű, mert üzemi érdek e munkánál nincs. Ezen állásfoglalása egyezik a birodalmi biztosítási hivatalnak ez iránybani gyakorlatával. Nem változtatott ezen a gyakorlaton az új Reichsversicherungsordnung életbeléptetése sem. A birodalmi tanács bizottságában elhangzott az a javaslat, hogy a balesetbiztosítás minden az üzemhez menetekor vagy az üzemtől távozáskor végzett utakra kiterjesztessék, nem fogadtatott el. Az igénylőnek az a hivatkozása, hogy a *munkásvonatoknál* történő balesetek ismételen üzemi baleseteknek ismertettek el, téves, mert ezen baleseteknél a sérült az üzem veszélyességi körében tartózkodott, útja a biztosításra kötelezett üzemmel közvetlen összefüggésben volt.

Lemenők járadékigényeinek előfeltételei.

I.

A németbirodalmi bizt. hiv. 1913. február 13-án kelt I. a. 10.101/11. sz. döntése.

Határozat: Igénylő jogorvoslata elutasítatik.

Indokolás: Igénylőnek az esetre volna joga lemenő járadékra, ha baleset folytán elhalt fia haláláig egészen, vagy túlnyomóan gondoskodott volna fenntartásáról. Ez azonban az eljárás során bizonyítást nem nyert. G. a halálos balesetet megelőző egy évben összesen 897 M 80 pfenniget keresett és pedig 1909. október 28-tól 1910. január 1-ig 241·80 M-t, 1910. január 1-től 1910. március 22-ig 323 M 78 pfenniget, 1910. augusztus 1-től 1910. október 28-ig 332·22 M-t, összesen 897·80 M-t. G. 4 hónapon át fogságban volt. G. — ez feltehető — egész keresményét igénylőnek adta, de viszont őt igénylő teljesen ellátta. Azt, hogy igénylő másik fia, W. mennyit keresett 1909. október 28-tól 1910. október 28-ig, pontosan megállapítható nem volt. A W-ért fizetett járulékok számadataiból azonban megállapítható, hogy átlagosan a szóban forgó évben tíz héttel tovább volt munkában, mint fivére G. W. keresete körülbelül azonos G-ével, W. éppen úgy átadta teljes keresményét anyjának, igénylőnek, mivel szemben anyja ellátta. Ehhez járul még, hogy igénylő lánya is az 1910. évben napi 2 M 55 pfenniget keresett és azt az összeget ellátás ellenében anyjának adta. Ha összeadjuk azokat a kiadásokat, melyek a három gyermek ellátásával felmerültek és levonjuk azon összegből, melyet a három gyermek anyja rendelkezésére bocsátott, megállapítható, hogy a G. által anyja fenntartására rendelkezésre bocsátott összeg kétségtelenül kevesebb, mint a másik két gyermek által ugyane célra rendelkezésre bocsátott összeg. Nem lehet tehát azt mondani, hogy G. anyja ellátásáról egészben, vagy túlnyomóan gondoskodott. Ezért kellett a jogorvoslatot elutasítani.

II.

A németbirodalmi bizt. hiv. 1913. március 4-én kelt I. a. 11.882/12. sz. döntése.

Határozat: Igénylő jogorvoslata elutasítatik.

Indokolás: A tényállás teljes ismerete és beható mérlegelése alapján meg kellett állapítani, hogy a baleset folytán elhalt fiú igénylő ellátásáról sem egészben, sem túlnyomóan nem gondoskodott. A fiú ugyanis a községi előjáróságtól beszerzett értesítések szerint 1909. június 14-ig atyjánál mint esztergályosmunkás dolgozott. Igénylő ezen időben saját beismerése szerint napi 2 M-t keresett. 1909. június 14-től a baleset folytán elhalt fiú X. üzemben 4·83 M napibérrel volt alkalmazva. A haláláig eltelt hat hét alatt egyszer, halála előtt 1 nappal küldött 50 M-t. Hátrahagyott dolgai között maradt tárcája 64 M készpénzzel, melyet igénylő azután át is vett. Mindebből megállapítható, hogy a baleset folytán elhalt

1. Munkanélküliségi statisztika, munkanélküliek iparágaként, időszaki és általános hullámzások, munkanélküliség index jegye, átlagos tartama, nyilvános közvetítő hivatalok működése, nemzetközi anketeken részvétel.
 2. Az ipari munkások és a munkabérek statisztikája.
 3. Munkapiacról és bevándorlásról jelentések.
 4. Külön anket a tanoncokról, nő- és gyermekmunkáról, szakoktatásról, a foglalkoztatás hullámzásáról és ennek a munkaviszonyokra és eredményességére hatásáról a termelés szabályozásáról és korlátozásáról.
- A hivatal első jelentése az árak és a megélhetés költségei statisztikájával foglalkozik.

JOGGYAKORLAT

BETEGSEGÉLYEZÉS.

Gyógyászati segédeszköz szükségessége.

M. kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal 1913. évi március hó 28-án kelt 1912. P. 102/9. számú ítélete.

Ítélet: A magy. kir. állami munkásbiztosítási hivatal a fölebbezésnek helyt ad és a kérelmet elutasítja.

Megokolás: A kerületi munkásbiztosító pénztár igazgatósága igénylőt elutasította azért, mert a gyógykezelés és gyógyászati segédeszköz igényelt költségei nem pénztári orvosnak kezeléséből eredtek, az 1907. XIX. t.-c. 58. §-ának utolsó bekezdésében megjelölt sürgős szükség esete pedig nem forgott fönn.

Az I. bíróság marasztaló ítéletet hozott és pedig azon az alapon, amely szerint az igénylőt Budapestre utazása előtt megvizsgált dr. G. E. és dr. K. I. orvosok tanuvallomásához, valamint a tárgyaláson meghallgatott dr. F. E. orvos szakértő véleményéhez képest megállapította, hogy igénylő baja foglalkozása során teljesített munkaközben keletkezett és az idegen orvosi segély igénybevételét a tanuként kihallgatott nevezett orvosok sürgősnek jelezték, így pedig az igénylő eljárása, tekintettel arra, hogy lakóhelyén specialista orvos nincs, indokolt volt. A fölebbviteli bíróság az I. bíróság ítéletét nem találta helytállónak. Eltekintve ugyanis attól, hogy az állítólagos baleset megtörténte közvetlen bizonyíték nincs, sőt arról volt munkaadója és a vele együtt dolgozott tanonc-társai sem tudnak, igénylőnek mostoha apja által támogatott állításával szemben, amely szerint derekát a munkaadó F. S. megbízásából végzett munkaközben »megroppantotta«, nemcsak a pénztár orvosi tanácsa bizonyítja, miszerint igénylőnél gyermekkorában lefolyt oldalgörnye van jelen, amelynek maradványai testegyenészeti gyógykezelésre nem javasolhatók, hanem a fölebbviteli eljárás során meghallgatott állami munkásbiztosítási orvosi tanács is igénylőnek megvizsgálása és a vizsgálat céljából készült Röntgen-kép megsemlélése alapján ugyanezt állapította meg. Az állami munkásbiztosítási orvosi tanácsnak behatóan megokolt véleménye szerint ugyanis igénylőnek testi fogyatkozása állítólag elszenvedett balesettel oki összefüggésben nincs, gerincoszlopának elferdülése alkati betegség, amelynek kezdete évek előtti időre vezet vissza, szakorvosi vagy más orvosi kezelést pedig 1911. évi június havában már nem igényelt, mert már jóval azelőtt teljesen gyógyult. Megjegyezve még, hogy igénylő a szóban levő fűzőt rövid használat után letette, mert az munkájában zavarta, viszont pedig a gerincoszlop elferdülése igénylőt munkájában nem zavarja, a fölebbviteli bíróság a szóban levő kezelés szükségét nem, sürgős szükségét pedig annál kevésbé találta indokoltnak, mert bár dr. G. E. és dr. K. I. magánorvosok azt tanácsolták neki, hogy sürgősen vegyen igénybe szakorvosi kezelést, utóbbi azonban kifejezetten is figyelmeztette őt, hogy az ő és dr. G. E. véleményét közölje előbb a pénztári orvosokkal. Ebből pedig következik, hogy igénylő jóhiszeműleg és a kellő gondosság mellett sem találhatta a magánorvosok ajánlotta gyógykezeltetési módot annyira sürgősnek, hogy a pénztári orvosok véleményét, illetőleg a pénztár intézkedését kérnie nem lehetett volna.

A fölebbviteli bíróság mindezek alapján fölösleges bizonyításra irányulóként mellőzte igénylő képviselőjének a fölebbviteli tárgyaláson előterjesztett és dr. D. B. tanuként való kihallgatására irányuló indítványát, amely annak bizo-

nyítását célozta, hogy igénylő baja nem gyermekkori betegségből eredt. Ellenben az előrebocsátott bizonyítékok alapján a főlebbviteli bíróság megváltoztatta az I. bíróság ítéletét és a pénztár igazgatóságának határozatát, ennek helyes megokolásához képest, helybenhagyta.

BALESETBIZTOSÍTÁS.

Az üzemi baleset fogalmához.

A bajor kir. országos biztosító hivatal 1912. március 8-án kelt 1317. sz. ítélete

Ítélet: Az igénylő jogorvoslatának nem ad helyt.

Indokolás: A választott bíróság helyesen állapította meg, hogy az üzem helyére történő kerékpározás közbeni baleset nem üzemi jellegű, mert üzemi érdek e munkánál nincs. Ezen állásfoglalása egyezik a birodalmi biztosítási hivatalnak ez iránybani gyakorlatával. Nem változtatott ezen a gyakorlaton az új Reichsversicherungsordnung életbeléptetése sem. A birodalmi tanács bizottságában elhangzott az a javaslat, hogy a balesetbiztosítás minden az üzemhez menetelkor vagy az üzemtől távozáskor végzett utakra kiterjesztessék, nem fogadtatott el. Az igénylőnek az a hivatkozása, hogy a *munkásvonatoknál* történő balesetek ismételten üzemi baleseteknek ismertettek el, téves, mert ezen baleseteknél a sérült az üzem veszélyességi körében tartózkodott, útja a biztosításra kötelezett üzemmel közvetlen összefüggésben volt.

Lemenők járadékigényeinek előfeltételei.

I.

A németbirodalmi bizt. hiv. 1913. február 13-án kelt I. a. 10.101/11. sz. döntése.

Határozat: Igénylő jogorvoslata elutasítatik.

Indokolás: Igénylőnek az esetre volna joga lemenő járadékra, ha baleset folytán elhalt fia haláláig egészen, vagy túlnyomóan gondoskodott volna fenntartásáról. Ez azonban az eljárás során bizonyítást nem nyert. G. a halálos balesetet megelőző egy évben összesen 897 M 80 pfenniget keresett és pedig 1909. október 28-tól 1910. január 1-ig 241'80 M-t, 1910. január 1-től 1910. március 22-ig 323 M 78 pfenniget, 1910. augusztus 1-től 1910. október 28-ig 332'22 M-t, összesen 897'80 M-t. G. 4 hónapon át fogságban volt. G. — ez feltehető — egész keresményét igénylőnek adta, de viszont őt igénylő teljesen ellátta. Azt, hogy igénylő másik fia, W. mennyit keresett 1909. október 28-tól 1910. október 28-ig, pontosan megállapítható nem volt. A W-ért fizetett járulékok számadataiból azonban megállapítható, hogy átlagosan a szóban forgó évben tíz héttel tovább volt munkában, mint fivére G. W. keresete körülbelül azonos G-ével, W. éppen úgy átadta teljes keresményét anyjának, igénylőnek, mivel szemben anyja ellátta. Ehhez járul még, hogy igénylő lánya is az 1910. évben napi 2 M 55 pfenniget keresett és azt az összeget ellátás ellenében anyjának adta. Ha összeadjuk azokat a kiadásokat, melyek a három gyermek ellátásával felmerültek és levonjuk azon összegből, melyet a három gyermek anyja rendelkezésére bocsátott, megállapítható, hogy a G. által anyja fenntartására rendelkezésre bocsátott összeg kétségtelenül kevesebb, mint a másik két gyermek által ugyane célra rendelkezésre bocsátott összeg. Nem lehet tehát azt mondani, hogy G. anyja ellátásáról egészen, vagy túlnyomóan gondoskodott. Ezért kellett a jogorvoslatot elutasítani.

II.

A németbirodalmi bizt. hiv. 1913. március 4-én kelt I. a. 11.882/12. sz. döntése.

Határozat: Igénylő jogorvoslata elutasítatik.

Indokolás: A tényállás teljes ismerete és beható mérlegelése alapján meg kellett állapítani, hogy a baleset folytán elhalt fiú igénylő ellátásáról sem egészen, sem túlnyomóan nem gondoskodott. A fiú ugyanis a községi előljáróságtól beszerzett értesítések szerint 1909. június 14-ig atyjánál mint esztergályosmunkás dolgozott. Igénylő ezen időben saját beismerése szerint napi 2 M-t keresett. 1909. június 14-től a baleset folytán elhalt fiú X. üzemből 4'83 M napibérrel volt alkalmazva. A haláláig eltelt hat hét alatt egyszer, halála előtt 1 nappal küldött 50 M-t. Hátrahagyott dolgai között maradt tárcája 64 M készpénzzel, melyet igénylő azután át is vett. Mindebből megállapítható, hogy a baleset folytán elhalt

fiú nem gondoskodott anyjáról egészen, illetve túlnyomóan. Nem forog fenn a 18. §-ban meghatározott előfeltétel, a ráutaltság sem, mert igénylő napi 2 M-t keresett és földjéből is volt bizonyos jövedelme. Igénylő igénye mindez okokból megállapítható tehát nem volt.

MUNKAVISZONY.

Akkordmunkabér visszatartása hibás munka miatt.

A dresden-neustadti iparbíróság 1913. február 7-én kelt 8 Dg. 85.198/13 sz. ítélete.

Ítélet: A bíróság a keresetnek helyt ad.

Indokolás: G. keresetet indított munkaadója, a P. & Co.-cég ellen 54 M akkordbér kifizetése iránt. Panaszlott megtagadta az akkordbér kifizetését, mert a munka az öntésnél használhatatlan lett és a panaszos okozta a használhatatlanságot meg nem felelő munkájával. Panaszos ezzel szemben az öntömester hibájára vezeti vissza az előállított öntvény használhatatlanságát. A bíróság utal a panaszlott munkarendtartásának IV. pontjára, mely szerint »az a munkás, ki az átvett munkát önhibájából be nem fejezi vagy használhatatlanul szállítja, nincs jogosítva az akkordbért követelni«. A munkarendtartás VII. pontja pedig, mely a munkás kártérítési felelősségét szabályozza, általános szabályként állapítja meg, hogy a munkás csak szándékosan vagy gondatlanságból okozott kárt köteles megtéríteni, ezenfelül »hiányos, használhatatlan munkáért sem fizettetik munkabér«. Nem vitás, hogy a panaszos akkordmunkát végzett a panaszlottnál, nem vitás az sem, hogy a munka használhatatlanná lett. A vitás csak az, vajjon a használhatatlanság panaszos hibájára vezethető-e vissza, vagy sem. A bíróság meggyőződése szerint a tanuvallomásokból és szakértői véleményekből nem állapítható meg, hogy a panaszos mulasztást követett el. Ebből folyólag a IV. pont szerint a panaszosnak az akkordbér jár. Nem lehet ezzel ellenkező következtetést levonni a fentebb idézett VII. pontból sem, mert e pont általánosságban tartalmaz rendelkezéseket, amelyekkel szemben a IV. pontnak ellentétes, de speciálisan az akkordmunkára vonatkozó rendelkezései alkalmazandók. A bíróság ez okokból helyt adott panaszos keresetének.

Azonnali elbocsátás kikötése esetén bármely órában megszüntethető a munkaviszony.

Az oldenburgi iparbíróság 33 913. sz. ítélete,

Ítélet: A bíróság panaszost keresetével elutasítja.

Indokolás: X. munkaadó Y. igénylőt délelőtt 9 1/2 órakor elbocsátotta. Panaszos az e napra járó 6 1/2 óra munkabér iránt indított keresetet. A tarifaszereződés kizárja ugyan a felmondási időt, ebből panaszos szerint azonban nem következethető a munkaviszony megszüntetése egy napi egységen belül. A bíróság felfogása szerint panaszos ezen felfogása nem állhat meg. A tarifaszereződés azt mondja, hogy a munkaviszony »bármikor« megszüntethető és alább a felmondásra vonatkozó rendelkezések között azt is, hogy a munkaviszonynak hétközben való megszüntetése esetén a munkabér csak »Feierabend« után, a munka elvégzése után kérhető. Ezen utóbbi rendelkezésnek csak az esetben van értelme, ha feltételezzük a napközbeni megszakítást. A »bármikor« kifejezés a közönséges szóhasználat értelmében veendő. Ezt az értelmezést támogatja a most idézett — más értelmezés mellett érthetetlen — rendelkezés is. Ez az értelmezés felel meg a gyakorlatnak is.

SZAKIRODALOM.

A betegség esetén nyújtandó segélyekről a Nemzetközi Munkásbiztosítás Magyarországi Egyesületében tartott szaktanácskozás lefolyását az egyesület külön füzetben adja ki. A füzet tartalmazza Sztérényi József v. b. t. t. elnök megnyitóját, Hlavács Kornél min. titkárbíró előadói minőségében tartott beszédét, azonkívül dr. Friedrich Vilmos egy. m.-tanár főorvos, Kiss Adolf igazgató, dr. Pap Géza min. oszt. tanácsos-bíró, dr. Hahn Dezső főorvos, Farkas Elek igazgató, dr. Vályi Sándor kir. ítélőtáblai bíró, Bosányi Endre kir. tanácsos, igazgató felszólalását, Hlavács Kornél előadói záróbeszédét és Sztérényi József elnöki rezüméjét. A füzet megrendelhető az egyesület titkárságánál és a „Munkásügyi Szemle“ kiadóhivatalánál. (II., Fő-utca 23. sz.) Ára 2 K.

A szerkesztésért felelős: **KIS ADOLF.** — Főmunkatárs: **Dr. SASVÁRI JÓZSEF.**

HIRDETÉSEK.

A GLOGOWSKI ÉS TÁRSA CÉG „KARTOTHEK” OSZTÁLYA

(Budapest VI., Andrásy-út 12.),

mint a Kerületi Munkásbiztosító Pénztárak, valamint az Országos Munkásbetegségélyező- és Balesetbiztosító Pénztár szállítója, felhívja az összes *Kerületi, Vállalati és Magánpenztárak*, nemkülönben *Egyesületek és Testületek* figyelmét, az egyéni törzslapok, tagok és egyéb nyilvántartások kezelésére **kitűnően** bevált „KARTOTHEK”-rendszerére. Bővebb felvilágosításokkal szívesen szolgálunk, sőt „KARTOTHEK”-rendszerünket az érdeklődőknek helyszínen **vételkötelezettség nélkül** bemutatjuk.

HIRSCH és FRANK

Budapest-salgótarjáni gépgyár és vasöntő részvénytársulat. BUDAPEST, VI., ARÉNA-ÚT 132. sz.

□ Külön osztály: TÉGLAGYÁRI GÉPEK. □
Gyárt: FALITÉGLA- S CSERÉPSAJTÓKAT,
TÉGLAGYÁRTÓ- ÉS ANYAGMEGMUNKÁLÓ-
□ GÉPEKET, legújabb és legjobban bevált □
□ szerkezetekben. □

Elvállalja anyagvizsgálatok kivitelét és
TELJES TÉGLAGYÁRI TELEPEK LÉTESÍTÉSÉT

Tervek és költségvetések díjtanul. — ELSŐRANGÚ REFERENCIÁK

MAGYAR PAPIR ÉS IRÓSZER :: SZÁLLÍTÁSI VÁLLALAT ::

Budapest, V. ker., Csáky-utca 8. szám

Szerződéses papir- és írószer-szállítója többek között a Kereskedelemügyi Magy. Kir. Miniszteriumnak, a M. Kir. Állami Munkásbiztosítási Hivatal, az Orsz. Munkásbetegségélyező és Balesetbiztosító Pénztárnak, a Budapesti Ker. Munkásbiztosító Pénztárnak, továbbá a M. Kir. Posta és Távirtda Vezérigazgatóság és az ország területén levő összes hivatalainak, a Magy. Kir. Államvasutak Igazgatósága és összes üzletvezetőseinek, igen sok egyéb közhivatal és közlekedési vállalatnak, pénzintézeteknek és magán cégeknek.

Téli fürdőkúra. A BUDAI SZENT-LUKÁCSFÜRDŐ

NAGY SZÁLLODÁJÁBAN ÉS THERMAL-SZÁLLODÁJÁBAN

olcsó lakás teljes ellátással. Minden szobából fűtött folyosók vezetnek a gyógyfürdőkhez. Természetes forró-meleg *kénés források*, iszapfürdők, iszapborogatások. **RADIUM EMANATORIUM.**

Prospektust küld a SZT.-LUKÁCSFÜRDŐ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG BUDAPEST.

A KRISTÁLY-forrás

szénsavval telített ásványvize hasznos ital ÉTVÁGYZAVAROK-NÁL és EMÉSZTÉSI NEHÉZSÉGEKNÉL. A legtisztább és LEGEGÉSZSÉGESEBB asztali és borvíz. Hathatós szomjcsillapító. — Övszer fertőző betegségek ellen.

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KÜTVÁLLALAT R.-T. BUDÁN.

ANDOR és FUTTAKY

Villamos világítási-, erőátviteli-, lift-,
telefon- és villámhárítóberendezések

CSILLÁRKÜLÖNLEGESSÉGEK
nagy raktára

Budapest VI., Király-utca 18.

Telefon 52-99.

TAURIL

MAGYAR MUNKÁS
MAGYAR MUNKÁJA

a legtökéletesebb TÖMITŐ LEMEZ

EXPORT AZ EGÉSZ VILÁGBA.
ÓVAKODJUNK UTÁNZATTÓL.

Tauril központi elárusítási iroda:
Budapest, VI., Gyár-utca 26. sz.

Aki igazán SZALAMIT akar venni,
jó és ízletes az izületes

HERZ-SZALAMIT

Ezen legjobb hírnévnek örvendő magyar
szalámi a legtisztább kezelés mellett első
rendű sertéshusból készül. Csak az a va-
lódi Herz-féle szalámi, melynek rudja ólom-
pecséttel van el- látható, a mire
látva, melyen a úgy a rudakban,
gyár védjegye mint a felvágott
állapotban való bevételezésnél ügyeljünk.

Herz Armin Flai szalámigyár, Budapest.

KOVALD FEST, TISZTIT.

GYÁR és FŐÜZLET: VII. SZÖVETSÉG-U. 95-97.

BUDAPEST.

Gyűjtőtelepek
a székesfőváros
minden részén.

Képviseletek a
vidék legtöbb
városában.

TELEFON 58-45 és 128-13.

BUDAI MÁRIA-FORRÁS

természetes sulfatos ásványvíz.

Ivókúra hidegen vagy melegen.

INDIKÁLT: 1. Szív és véredények bajai-
nál, arteriosclerosisnál, asthmánál és agy-
vértörődésnél, unicum és specifikum. 2.
Gyomor-, bél-, máj- és epeutak bajainál.
3. Vese-, húgy- és ivarszervi bántalmak-
nál (húgycső, húgycsőtakár, vesefőny, vese- és
húgyhomok és vesemedencelob eseteiben). 4. Pros-
tatabajoknál, méhbajoknál, köszvénynél,
(húgysavas diathesis, elhízásnál és cukroshúgy-
árnál). 5. Páratlan hatású gyermekhashajtó.
ELŐNYEI: 1. A vizeletet enyhén és biztosan fo-
kozza, szabályozza és tisztítja (nátrium nitrí-
cum, magnesium sulfuricum és calciumchlorid tar-
talmánál fogva). 2. A bélműködést nagyobb te-
vékenységre serkenti. 3. Az étvágyat megle-
pően elősegíti. 4. Kevés szén-savat tartalmaz.

Elszakíthatatlan

munkásöltöny

Orvosi boncköpeny
Orvosi rendelő kabát
Gyógy-szerésköpeny
Vegyeszköpeny

GUTMANN J. és TSA

Budapest, Rákóczi-út 13.

Minta és árjegyzék ingyen és bérmentve.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SÓSFÜRDŐ

Budapest—Kelenföld

Villamos közlekedés. A mai kor igényeinek megfelelőleg berendezve: gőzfűtés, villany-
világítás. **Gyógyjavallatok:** általános gyengeség, idegzsábák, izom- és izületi csúz, köszvény,
székrekedés, aranyér, alhasi vérbőség, máj- és epeutak megbetegedése, főleg **női bajoknál,**
mínők: tisztulási rendellenességek, hüvely- és méhhurut, idült méhlob, húgyutak megbetegede-
seinél, úgyszintén medencebeli lobok után visszamaradt izzadmányok, sterilitásnál. Ivókúra,
forrólégfürdők, vibrációs massage. — Állandó orvosi felügyelet. — Prospektust ingyen és bér-
mentve küld a fürdőigazgatóság.

A legideálisabb és legjobb **KIRÁLY keserűvíz.** Az elrontott gyomrot pár óra alatt
hashajtó a természetes budai **KIRÁLY keserűvíz.** rendbe hozza. Kapható minden gyógy-
tárban, drogueriában és jobb fűszerkereskedésben. Nagybani szétküldést a forráskezelőség
eszközzel. Az Erzsébet királyné sósfürdő és keserűvízforrások igazgatósága, Budapest.

Marta-Automobilok

A MAGYAR ARISTOKRÁCIA MÁRKÁJA.

Gyár:
MARTA MAGYAR AUTOMOBIL
RÉSZVÉNY TÁRSASÁG, ARAD.

Vezérképviselő:
Royal-Garage.
BUDAPEST, IX., Páva-u. 10-12.

GARAY SAMU ES TÁRSA

sebészeti-, mű-,
kötőszerszám- és vil-
lanygép-gyártók. BUDAPEST, IV.
Kossuth Lajos-
utca 1. szám.
(Ferenciek bazára). Gyár ugyanott az udvarban.

A budapesti és számos vidéki
kerületi munkásbiztosító pénztár
és betegsegélyező egyletek szer-
ződéses szállítói ajánlják saját
készítményű sérvekötő, haskötő,
orthopädia-gépeiket; műlábak,
műkezek, lábgépek, mellfűzők
és összes egyéb betegápolási
gyártmányokat és orvosi mű-
szereiket, valamint rendelő-inté-
zeteknek szükséges vasbutor és
egyéb berendezéseiket.

JUTÁNYOS GYÁRI ÁRAK!
javításokat gyorsan és olcsón teljesítenek.
PÁRTOLJUK A MAGYAR IPART!

FANGÓ

GYÓGYINTÉZET

Budapest VII., Erzsébet-körút 51.
(Körúti fürdőben).

Battaglai vulkanikus radio-
actív iszappal való részle-
ges göngyölés. Csúsz, kösz-
vény, idegzsábák, sebészeti
utóbántalmak és izzadmá-
nyok (hasüri) eseteiben gyors
és radikális eredmény.

Ajánlják orvosaink
legkiválóbbjai.

1909-ik évben 32.000 kezelés.

Munkásbiztosító pénztárak
figyelmébe ajánlja az Országos
Pénztár 1909. okt. 28-án
megjelent 38.457. sz. körirata.

FANGÓ-ELADÁS. HÁZI KEZELÉS.

VEZETŐ ORVOS: VÁNDOR DEZSŐ DR

BEKÖTÉSI TÁBLÁK

A »MUNKÁSÜGYI SZEMLE«

1910-1911. ÉS 1912-İK ÉVFOLYAMA RÉSZÉRE

2 KORONÁÉRT MEGRENDELHETŐK

A KIADÓHIVATALBAN: II., FŐ-UTCA 23. SZ.

Continental Pneumatik

legjobb gyártmány kerékpárok, hirtők és automobilonok kerekai részére.

ÖSTERREICHISCH-AMERIKANISCHE GUMMIFABR. A.-G.
WIEN, XIII., BREITENSEE.

Raktár Budapesten:
DÉRY GYULÁNAL,
VI. ker., Révay-utca 6. szám.

ALAPITTATOTT 1856. ■ TELEFON 958.

FISCHER PÉTER ÉS TÁRSA
RÉSZV.-TÁRS. BUDAPEST.

Főüzlet és gyár:

IV., Kossuth Lajos-utca 6.

Ajánlják saját készítményű orvosi műszer, sérvkötő, haskötő, müláb, múkar, támgép és a betegápoláshoz szükséges összes gyártmányaikat. □
Előnyös árak. Pontos kiszolgálás.

Árjegyzék kívánatra ingyen.

„TUBERIN“

orvosilag legideálisabb és legolcsóbb guajacol készítménynek elismerve és javalva a légzőszervek összes bántalmainál. Gyermekek is kellemes íze miatt szívesen veszik. — Tartalmaz: Kal. sulfo. guajac. Natr. Telluric. Cognac. Aqua Naphae, Syr. Coffeae.

1 üveg 180 gr. ára 2.50 kor. — Egyleteknek 1.60 kor.

Főraktár:

SZENT HERMINA GYÓGYSZERTÁR
BUDAPEST, VII. KERÜLET THOKOLY-UT 28. SZÁM.

Modern transmissiók
sajtolt acéllemezből

200%-kal erősebb
és
50%-kal könnyebb
mint az öntöttvas transmissiók.

Tartós, könnyű, olcsó, állandóan raktáron

Kell Jenő Budapest
V., Kálmán-utca 15.

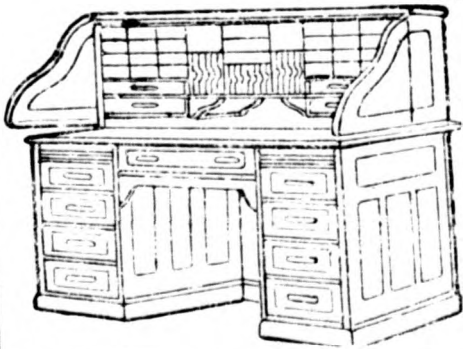
Dr. PAJOR-
szanatorium és
vízgyógyintézet

BUDAPEST,
VAS-UTCA 17. SZ.

A POSTYÉNI ISZAP
FŐRAKTÁRA.

REDŐNYÖS

és lapos íróasztalok. Iratszekrények. Kártyanyilvántartás. Teljes intézeti berendezések.

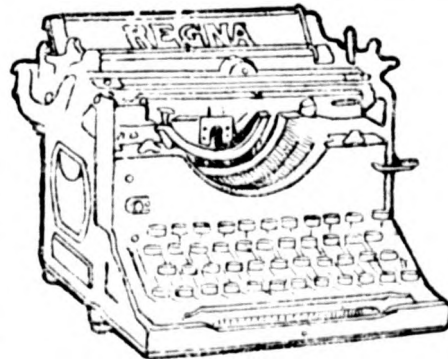

Elsőrendű minőség!

Szolid árak!

Kirsch és Társa
Budapest,
V., Alkotmány-utca 19.

„REGNA“ a jelenkor legtekétebb írógépe. Országszerte díjmentes bemutatás. — Pénz-, könyv- és okmány-szekrények.

Császárfürdő Budapestén.

Nyári és téli gyógyhely az Irgalmasrend kezelése alatt. Kénes hévvezű radio-aktiv gyógyforrásai páratlanok. Ezek a források bőségesen táplálják vizükkel az intézet valamennyi fürdőjét, u. m.: a **gőzfürdőt és népgőzfürdőt, az egyes és közös külön női és férfi-iszapfürdőket (iszap-borogatások), márványkád-, porcellán- és kőfürdőket, valamint török- és horganykád-fürdőket, továbbá a hőlég-, szénsavas és villamosfürdőket.** Ezekből a dús gyógyforrásokból kapja vizet a kontinensen egyedül álló női és a férfi-uszoda is.

A Császárfürdő kiváló gyógyító ereje nemcsak csúzos bántalmak és idegbajok ellen, hanem sok más betegségnél is általánosan elismert. Ivókurája kitűnő gyógyhatású hurutos légzőszerveknél és altesti pangásoknál.

Lakószobái kényelmesek; berendezésük a különböző igényekhez van szabva. Jutányos árak. Minden tekintetben szoliditás. Gyógy- és zenedíj nincsen. Prospektust ingyen és bérmentve küld *az igazgatóság.*

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben

Kapható minden jobb bőr-, cipő- és divatárú-kereskedésben.

AEROLITH

KIS J. JENŐ

okl. mérnök szabadalma

Az „AEROLITH“

a modern építkezésnek *építőköve*, mellyel nemcsak *gyorsan és olcsón*, de az *egészségügyi* követelményeknek legmegfelelőbben lehet építeni.

Az „AEROLITH“-

falak szárazak, szellőztethetők és kívül-belül bármely módon még kiégetéssel is desinficiálhatók.

Az „AEROLITH“

ezért kiválóan alkalmas kórházak, iskolák, munkáslakások, műhelyek stb. építésére.

Bővebb felvilágosítással készségesen szolgál

KIS J. JENŐ

okl. mérnök, építési vállalkozó, szab. Aerolith-, cementárú- és terracit-gyáros

Budapest, V., Pozsonyi-út 1.

Kábelgyár R.-T. Pozsony

*****Szigetelőcsőgyár: Fekete és fémpáncélos szigetelőcsövek. Szerelési tartozékok és szerszámok. **Kábelgyár:** Mindennemű szigetelt vezeték alacsony és magas feszültségre. Páncélos ólomkábelek. **Gummigyár:** Elektrotechnikai gummyanyag. **Gummongyár:** Hő- és tűzálló szigetelő-anyagok keménygummi pótlására. Gummon-, fixit-, pulvolitból készült és bármely alakban sajtolt szigetelő-tárgyak fémrészekkel és azok nélkül. Érdeklődőknek szívesen küldjük árjegyzékeinket.

Budapesti iroda: V. kerület, Rudolf-tér 5. sz.

MUNKÁSÜGYI SZEMLE

KÖZLEMÉNYEK A MUNKÁSBIZTOSÍTÁS, A SZOCIÁLIS EGÉSZSÉGÜGY, A MUNKÁS-
VÉDELEM, A MUNKAVISZONY ÉS AZ IDE VONATKOZÓ JOGGYAKORLAT KÖRÉBŐL.

SZERKESZTI: KIS ADOLF.

TÁRSSZERKESZTŐK: Dr. STEIN FÜLÖP és Dr. HAHN DEZSŐ.

TARTALOM:

CIKKEK:

Dr. ÁGOSTON PÉTER: Az érvényes és a szociális jog	741
DR. MESZLÉNYI ARTUR: Módosító javaslatok a polgári törvénykönyv ter- vezetének a szolgálati szerződést tárgyzó fejezetéhez	746
Munkásvédőtörvényhozás Európában 1912-ben	750
A munkásbiztosító pénztárak követeléseinek behajtása	756
Szimulánshajszolás	760

SZEMLE:

<i>Munkásbiztosítás</i>	756
-------------------------	-----

A munkásbiztosítás készülő retormjáról. — Az Országos Pénztár 1913. évi augusztus havi taglétszáma és betegforgalmi kimutatása. — Balesetbiztosítási járulékelőlegek. — Az 1912. évi baleseti költségek, munkabérek és egységdíjtelek megállapítása. — Veszélyességi táblázat. — Az állami iparoktatási intézeteknél állandóan alkalmazottak. — A munkáskórház betegforgalmáról. — Családi pótlék az Országos Pénztár alkalmazottainak. — A biztosítástudományi kongresszusok nemzetközi bizottsága. — Szakszervezeti népbiztosítás Ausztriában. — A baleseti sérültek gyógykezelése. — A külföldiek választójogosultságának hiánya. — A németországi Ortskrankenkasse-k szövetségének breslauer közgyűléséről. — Fogkezelés a németországi betegsegélyező pénztárakban. — A szegényellátási költségek csökkenése Angliában.

<i>Munkaviszony</i>	762
---------------------	-----

A munkanélküliség ellen. — A munkások az élelmiszerdrágaság ellen. — Pályázat a munkaviszony rendezéséről. — A vas-zalai cselédháború. — A mezőgazdasági munkahiány pótlása. — A szakszervezetek országos titkárainak nemzetközi értekezlete. — A 46. angol szakszervezeti kongresszus. — A munkakönyvek felesleges volta. — Munkaadók kártalanítása sztrájkok esetére. — Az ipartestületek nem avatkozhatnak a gazdasági harcokba Poroszországban. — Férjes nők részére félnapos munkaszakok. — A bérfizet ésről. — Az olasz szállodás-iparban alkalmazott külföldiek. — Exportkereskedés gyermekekkel. — Birodalmi munkaügyi hivatal Svédországban. — A nyilvános munkaközvetítés Portugáliában. — Külföldi idénymunkások Dániában. — Munkahivatal felállítása Ausztráliában.

JOGGYAKORLAT	766
--------------	-----

Betegsegélyezés. — Balesetbiztosítás. — Munkaviszony. — Szakirodalom.

Melléklet: „Orvosszakértői Szemle“ (előfizetőknek ingyen).

Tartalom: *Dollinger Béla dr.:* A végtagok fedett töréseinek helyretevéséről helyi érzéstelenítés mellett. — *Dr. Friedrich Vilmos:* Az orvosszakértő szerepe a magyar szociális biztosításban. — Sárgarézöntő láz — üzemi baleset. — Lapszemle. — Könyvismertetés. — Orvosi vélemények.

Megjelenik minden hó 10-én és 25-én. Előfizetési ár egy évre 20 korona.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, II. ker., Fő-utca 23. szám.
Telefon: 93—99. Postatakarékpénztári csekk-számla 24.911